

Møte torsdag den 27. april kl. 10

President: T h o r b j ø r n J a g l a n d

D a g s o r d e n (nr. 65):

1. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om overgangsordningane for arbeidstakarar frå dei nye EØS-landa mv. (Innst. S. nr. 130 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 9 (2005-2006))
2. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Sonja Sjøli, Inge Lønning og Martin Engeset om endringer i regelverket for pleiepenger for å sikre like rettigheter for begge foreldre ved omsorg for for tidlig fødte og syke barn (Innst. S. nr. 127 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:20 (2005-2006))
3. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Martin Engeset om utvidelse av ordningen med uføretrygd som lønnskudd (Innst. S. nr. 128 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:40 (2005-2006))
4. Referat

Presidenten: Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Lars Peder Brekk fra og med 27. april og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Anna Ceselie *Brustad*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Anna Ceselie Brustad er til stede og vil ta sete.

Representanten Odd Einar Dørum vil framsette et privat forslag.

Odd Einar Dørum (V) [10:02:16]: På vegne av representantene Borghild Tenden, Gunnar Kvasheim, Trine Skei Grande og meg selv framlegger jeg et forslag om å innføre et kompetanseår for lærere i grunn- og videregående skole.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om overgangsordningane for arbeidstakarar frå dei nye EØS-landa mv. (Innst. S. nr. 130 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 9 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40

minutter, og at den blir fordelt med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter statsrådets innlegg innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Per Rune Henriksen (A) [10:03:32] (ordfører for saken): Arbeidet mot sosial dumping og andre uregelmessigheter i arbeidslivet blir prioritert av Regjeringen. Et av virkemidlene i så måte er overgangsreglene for arbeidstakere fra de nye EØS-landene, som vi behandler i dag.

Da Stortinget behandlet konsekvenser av EØS-utvidelsen i 2004, forutså man at problemstillingene rundt sosial dumping først og fremst ville være en utfordring ved tjenesteyting, dvs. når arbeidere fra de nye EØS-landene arbeider på oppdrag i Norge for en hjemlig arbeidsgiver. Det ble likevel ansett som nødvendig å ha overgangsordninger for arbeidstakere fra de nye EØS-landene som på individuell basis ønsker å bo og arbeide i Norge. De vesentligste bestemmelsene er krav om oppholdstillatelse, at arbeidstakeren skal ha norske lønns- og arbeidsvilkår og heltidsstilling. Innenfor disse rammene har innvandringen fra de nye EØS-landene vært positiv og har bidratt med sterkt etterspurt arbeidskraft i Norge. Innvandringen fra de nye EØS-landene har siden 1. mai 2004 faktisk vært høyere i Norge enn i Sverige, som ikke har overgangsordninger. Dette viser at overgangsordningene ikke er til hinder for arbeidsinnvandring, men at de er gode virkemidler mot sosial dumping.

Frykten for såkalt velferdsturisme har vært ubegrunnet, da det viser seg at velferdsordningene i bare liten grad blir brukt av innvandrere fra de nye EØS-landene. I sine merknader uttrykker likevel Fremskrittspartiet bekymring for at man skal få en negativ bruk av norske velferdsordninger. De ber om at man skal foreta en gjennomgang av velferdsordninger som arbeidstakere fra EØS-landene og deres familier kan bli omfattet av.

De faktiske erfaringene vi har med dagens ordninger, viser at det er liten grunn til bekymring. Bruken av ordningene er liten, og vi må ha med oss i regnskapet at her har vi først og fremst med solide skatteyttere å gjøre – voksne, ferdigutdannede mennesker som har heltidsstillinger og norsk lønn.

Det som derimot kan bli en utfordring, er situasjonen som kan oppstå om Fremskrittspartiet får gjennomslag for sin familiepolitikk, der alle tilskudd og støtteordninger til barnefamilier skal deles ut i kontanter uten at de er knyttet opp til bruk av f.eks. barnehager. Komiteens flertall ser ikke i dagens situasjon behov for den gjennomgangen som Fremskrittspartiet foreslår. Jeg vil derimot anbefale Fremskrittspartiet å foreta en gjennomgang av sin egen politikk på feltet.

Som nevnt innledningsvis er det slik at de største problemene knyttet til sosial dumping er de man ser i forbindelse med tjenesteyting av utsendte arbeidstakere. Vi har

sett østeuropeiske bygningsarbeidere som må pante flasker for å få pengar til mat, arbeidere som blir snytt for lønn, som blir tilbudt usle boforhold og lange arbeidsdagar. Det er en samlet komite som ser behovet for tiltak mot sosial dumping.

I brev til komiteen varsler statsråden at en rekke tiltak mot sosial dumping vil bli presentert i revidert nasjonalbudsjett for 2006. Dette er en håndfast oppfølging av Regjeringens prioriteringer i arbeidet mot sosial dumping, svart arbeid og andre uregelmessigheter og ulovligheter i arbeidslivet.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:06:49]: Jeg registrerer at foregående taler var opptatt av at Fremskrittspartiet skulle gå gjennom sitt program. Det gjør vi med jevne mellomrom. Det programmet vi har lagt fram denne gangen, som vi gikk til valg på, er et meget godt program, som representanten burde studere nøye. Da ville det kunne komme mange gode løsninger fra den kanten også.

Det er med glede jeg registrerer at overgangsordningene for arbeidstakere fra de nye EØS-landene hittil har fungert etter hensikten. Jeg er også glad for at flertallet ønsker å videreføre dagens overgangsordninger.

Fremskrittspartiet påpekte ved forrige behandling av denne saken at det var unødvendig å innta en offensiv holdning for raskt å liberalisere reguleringene for arbeidsinnvandring for å sikre høykvalifisert innvandring fra de nye EU-områdene.

Fremskrittspartiets medlemmer støttet innføringen av overgangsregler for arbeidsinnvandring for åtte av de ti nye EU-landene, og understreket at det var oppsiktsvekkende at Regjeringen hadde forholdt seg så passiv i forhold til hvilke utfordringer utvidelsen av arbeidsmarkedet kunne føre til i Norge.

Jeg har merket meg at det i St.meld. nr. 9 pekes på at overgangsordningene kan ha hjulpet til med å redusere det uregistrerte arbeidet, og at kontrollen som er utført av Arbeidstilsynet, har avdekket manglende arbeidstillatelse for tilsatte i norske eller norskregistrerte virksomheter.

Ifølge St.meld. nr. 9 fikk totalt 37 200 personer fra de nye EØS-landene arbeidstillatelse i 2005 – en økning på ca. 30 pst. i forhold til 2004. Økningen året før var på 40 pst. Omtrent halvparten av de tillatelsene som ble gitt i 2005, var fornyelser. Fremskrittspartiet anser at en ytterligere økning må forventes dersom overgangsordningene blir avskaffet.

I sine merknader i Innst. S. nr. 149 for 2003-2004 pekte medlemmene fra Fremskrittspartiet sammen med Senterpartiet på at de aller fleste vesteuropeiske land strammet inn i sine velferdsytelser «i frykt for at de skal bli misbrukt av velferdsturister fra de nye medlemslandene». De samme medlemmene konstaterte at utvidelsen på sikt kunne føre til at norske borgere stod i fare for å få et dårligere velferdstilbud, og at dette ville være en uheldig konsekvens.

I St.meld. nr. 9 påpekes det at velferdsordninger som sykepengar, dagpengar og sosialhjelp er blitt lite eller så godt som ikke benyttet, mens Statistisk sentralbyrå peker på at barnetrygd, engangsstønad ved fødsel og kontant-

støtte blir en del benyttet. Fremskrittspartiet mener at dette gir grunnlag for en grundig gjennomgang av de norske velferdsordningene med tanke på avgrensninger og eventuelle tilpasninger i forhold til en eventuell økt innvandring fra EØS-land, også med tanke på utviklingen ved eventuelle bortfall av overgangsordninger på et senere tidspunkt.

Jeg registrerer at en rekke land i Europa nå vurderer å fjerne overgangsordningene for arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene, samtidig som de nye landenes arbeidsmarkeder og økonomi utvikler seg i positiv retning og gjør behovet for å søke arbeid i andre land mindre. En slik utvikling kan etter min mening føre til et mindre behov for overgangsordninger i framtiden, samtidig som behovet for ny arbeidskraft i Norge kan øke, og innslaget av arbeidstakere fra EØS-land kan ha positiv virkning på det norske arbeidsmarkedet. Foreløpig anser imidlertid vi det for nødvendig å videreføre ordningene, og vi mener at de siste to årene har vist at de fungerer etter hensikten. For å forebygge en negativ utvikling av bruk av norske velferdsordninger og for å hindre mistenkeliggjøring av fremmede arbeidstakere, særlig i en tid uten overgangsordninger og spesielle tiltak i markedet, fremmer Fremskrittspartiet forslag om en gjennomgang av velferdsordningene med sikte på en tilpasning som kan bidra til en overflødiggjøring av overgangsordninger i framtiden.

Jeg tar opp forslagene nr. 1 og 2 fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Martin Engeset (H) [10:10:41]: I denne saken er det nødvendig å løfte blikket for å forstå hva dette dypest sett dreier seg om. Gjennom utvidelsen av EU med ti nye medlemsland og 75 millioner nye EU-borgere fra 1. mai 2004 utviklet EU seg til å bli det fremste freds-, demokrati- og velferdsprosjekt som verden så langt har sett. Som et ledd i frigjøringen fra kommunistiske diktaturer og armod søkte en rekke tidligere østblokkland en forankring i EU for å sikre seg mot fremtidige maktovergrep, fremme demokrati og legge grunnlaget for vekst, fremgang og håp om en bedre fremtid. Og flere land er underveis.

Når historien om dette om noen år skal skrives, er jeg overbevist om at den vil slå fast at nettopp dette var en historisk viktig begivenhet, som bidrog til å løfte millioner av mennesker ut av fattigdom, forfølgelse og elendighet. Det er i dette perspektivet vi bør se den foreliggende sak «om overgangsordningane for arbeidstakarar frå dei nye EØS-landa».

Norge som nasjon står overfor mange store utfordringer i årene fremover. En av de største er å sikre tilstrekkelig arbeidskraft til både privat og offentlig sektor. Dette vil være en helt avgjørende forutsetning for om vi skal greie å skape fortsatt vekst og fremgang, og for hvorvidt vi skal greie å trygge velferdssamfunnets basistjenester innenfor helse- og omsorgssektoren. Gjennom EØS-avtalen har næringslivet i Norge full tilgang til dette store og utvidede markedet. For et lite land som Norge med bare 4,6 millioner innbyggere er det helt avgjørende for å trygge vår

velferd og våre arbeidsplasser at våre bedrifter og vårt næringsliv har mulighet til full frihandel og samhandel med et slikt stort marked. Denne friheten og disse mulighetene strekker seg heldigvis langt utover bare det som kan begrunnes ut fra et økonomisk eller næringsmessig behov. EU og EØS-avtalen gir hver enkelt innbygger i Norge unike muligheter til å søke arbeid, bosette seg og skape seg en ny og spennende fremtid i et annet land i vår del av verden. Mange er de som benytter seg av denne muligheten.

Nylig var komiteen på en studietur til Spania, hvor titusener av nordmenn har bosatt seg på fast basis. Denne friheten, som vi etter hvert tar som en selvfølge, må selvfølgelig også gjelde andre veien: for borgere i EØS-land som ønsker å arbeide i og flytte til Norge. Denne frie bevegelse i Europa, også for mennesker, er en grunnpilar i EU-samarbeidet. Det er derfor gledelig å registrere at det er en samlet komite som uttrykker en positiv holdning til arbeidsinnvandring. Ja til og med Fremskrittspartiet, som lenge har vært en bremsekloss, er nå på glid i riktig retning og fastslår i sine merknader at

«innslaget av arbeidstakere fra EØS-land kan ha en positiv virkning på det norske arbeidsmarkedet».

Det er bra.

Vi vet at det i mange sektorer allerede er vanskelig å finne kompetent arbeidskraft. Beregninger har vist at Norge i 2010 vil mangle 220 000 personer for å dekke behovet for arbeidskraft. Behovet i kommunal sektor alene vil kreve alle som nå er i et utdanningsløp. Selv om fremtidsscenarioer er beheftet med stor usikkerhet, er dette så alvorlig at vi må ta det på alvor. Vi bør derfor legge til grunn at konkurransen om tilgjengelig arbeidskraft blir hardere i årene framover. Offentlig og privat sektor vil i stadig sterkere grad konkurrere om arbeidskraften. Dette er en konkurranse som verken privat eller offentlig sektor har råd til å tape. Nettopp derfor bør vi legge forholdene best mulig til rette for at vi skal evne å tiltrekke oss arbeidskraft fra de nye EU-landene.

De gode økonomiske tidene Norge nå opplever med kraftig reduksjon i arbeidsledigheten etter fire års borgerlig styre, trues dersom tilgangen på arbeidskraft stopper opp. Det hadde ikke vært mulig å bygge 30 000 nye boliger i fjor uten arbeidsinnvandring. Lønns- og kostnadspresset hadde også blitt betydelig sterkere, og mange bedrifter hadde måttet si nei til mange oppdrag. Tusenvis av norske arbeidsplasser hadde blitt utrygge.

Norge kan nok dessverre ikke forvente noen permanent tilgang til vår egen arbeidskraftreserve fra EU-landene, bl.a. fordi den økonomiske veksten i Øst-Europa er langt sterkere enn veksten i de vestlige EU-landene og den tilgangen på arbeidskraft Norge opplever nå, nok kanskje bare er midlertidig. Mange av disse menneskene som er her for tiden, vil nok etter hvert forlate Norge for å ta del i den økonomiske veksten og velstandsutviklingen som skjer i deres eget hjemland.

Det er interessant å merke seg at vi i konklusjonen om å avvikle overgangsordningene har støtte fra Den europeiske faglige samorganisasjonen. De slår nemlig fast at begrensningene i bevegelse for arbeidskraften fra de

nye medlemslandene står i strid med grunnleggende rettigheter for enkeltmennesket, og mener målet må være fri bevegelse innen hele den utvidede unionen. Ja, nettopp, så godt kan det sies. Når årets 1. mai-markering er rett rundt hjørnet, er det på sin plass å uttrykke et håp om at også norsk fagbevegelse snarest mulig lander på samme konklusjon.

Karin Andersen (SV) [10:16:04]: Det er riktig at Norge trenger arbeidskraft. Det er helt riktig at arbeidsinnvandring er viktig og nødvendig for Norge, og SV har vært en sterk talsperson for at vi skal legge til rette for mer arbeidsinnvandring. Men det må gjøres på en slik måte at det er en fordel for begge parter.

Det er helt riktig at de overgangsordningene vi nå har, er en mekanisme som Norge har valgt å bruke i en periode fordi vi ser utviklingstrekk i vårt eget arbeidsmarked som er bekymringsfulle. De er knyttet til situasjonen rundt sosial dumping. Det er den eneste grunnen til at SV mener at vi skal ha slike overgangsordninger. Når vi ser på utviklingen gjennom de siste åra etter at overgangsordningene ble innført, ser vi at de ikke har hindret folk i å komme til Norge og jobbe. De har også vært med på å sikre at folk har fått gode lønns- og arbeidsvilkår. I forhold til å kunne tiltrekke seg arbeidskraft i framtida, slik som Engeset nå beskrev – at den konkurransen kanskje kan bli veldig hard framover, fordi det skjer en dynamisk utvikling også i mange andre land – så vil jo en av de konkurransemekanismene vi har her i Norge, kunne være at vi tilbyr folk god lønn og trygge arbeidsvilkår. Det er faktisk også det som har sivilisert dette samfunnet, tror jeg, og det som har vært den viktigste forutsetningen for at vi i dag har en velferdspolitik og en velferdsmodell som Europa ser til som den nordiske velferdsmodellen. Bærebjelken i den modellen har vært at vi har greid å sikre folk flest gode lønns- og arbeidsvilkår, noe som har gjort at man også har kunnet bidra til fellesskapet og til å trygge sin egen helse og sitt eget liv. I tillegg viser det seg jo at denne modellen faktisk også er av de økonomisk sett mest vellykkede i verden. Derfor er det i hvert fall fra vår side sett helt avgjørende viktig at når vi nå åpner opp og får et mer globalisert arbeidsmarked, må vi sikre at de mekanismene som har gjort at Norge er et godt land å bo i og til og med har en veldig vellykket økonomi, holdes på plass. Da er det viktig at vi inntil vi får på plass sterkere mekanismer som kan sikre oss mot sosial dumping, som vil bryte opp dette som er bærebjelken i vårt samfunn, velger å si: ja, vi beholder overgangsordningene en stund til.

Så har jeg fra SVs side lyst til å understreke at dette ikke dreier seg om at man deler ulike EU-borgere inn i forskjellige klasser, for å si det sånn. Jeg har hatt kontakt med ambassader fra noen av de nye EU-landene som har påpekt dette, og som sier at jo, de ser at i praksis hindrer ikke dette arbeidsinnvandring til Norge, men hos dem oppfattes det slik. Da har jeg fra vår side lyst til å understreke veldig sterkt at det ikke er hensikten. Hensikten vår er å sikre at de arbeidstakerne som kommer til Norge gjennom denne ordningen, får gode lønns- og arbeidsvilkår, slik at de ikke blir utnyttet, men også at vi holder på

plass den sosiale veven og den sosiale kapitalen det er, som er helt nødvendig for å holde på plass den velferdsstaten vi har.

Dette er på en måte en liten flik av en veldig viktig sak som vi må jobbe vidare med, og som Regjeringen har varslet at de vil komme med tiltak i forhold til. Det dreier seg om at vi må få på plass mange tiltak mot sosial dumping, for det er en utvikling i arbeidsmarkedet nå der f.eks. håndverksbedriftene sier til oss at det begynner å bli sånn at det er bare de som jukser, og kjeltringene, som vinner fram. Ærlige folk kan ikke drive småbedrifter lenger. Sånn kan vi altså ikke ha det. De sier også at en annen virkning av dette vil være at det vil bli langt større lønnsforskjeller hvis vi ikke greier å stoppe dette. Det vil slå rett inn i lønningsspenen for de aller fleste arbeidstakerne i dette landet hvis vi ikke greier å stoppe det. I tillegg vil det bli flere helsefarlige arbeidsplasser hvis vi ikke greier å kontrollere dette på en bedre måte enn i dag. Det vil bli en tapssituasjon både for landet, for folk flest og også for næringslivet, selvfølgelig, for da kommer vi inn i en negativ spiral i forhold til den positive spiralen som norsk økonomi og norsk samfunn er i i dag. Derfor ønsker vi i dag å gå inn for disse overgangsordningene. Men når tiltak mot sosial dumping er på plass, ønsker vi å avvikle disse så raskt som mulig.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:21:16]: Det er positivt at arbeidstakere fra EØS-land kommer til Norge for å arbeide. Vi trenger flere hender i bl.a. bygg- og anleggsbransjen og i landbruksnæringen. Innvandret arbeidskraft gjør det mulig for oss å opprettholde et høyt aktivitetsnivå, samtidig som lønnsutviklingen er moderat og prisutviklingen begrenset. Dette er ikke minst viktig for å bevare eksportnæringenes konkurransemuligheter.

Arbeidsinnvandring er imidlertid ikke bare en fordel for «oss». Arbeidsinnvandring gir også mange familier i de nye EØS-landene muligheter til å legge seg opp penger ved å arbeide i Norge i en periode.

På 1950- og 1960-tallet var det f.eks. ikke få familiefedre fra Sørlandet som reiste til Amerika, arbeidet som «floorleggere» og sparte opp tilstrekkelige midler til at husdrømmer og ønsker om bil kunne realiseres ved retur til Norge. For Kristelig Folkeparti er det grunnleggende viktig og en forutsetning for at arbeidsinnvandring kan sies å være forsvarlig og ønskelig, at innvandret arbeidskraft tilbys norske lønns- og arbeidsvilkår. Vi kan f.eks. ikke akseptere at polske og latviske arbeidere gis en lønn i Norge som tilsvarer hva de ville fått utbetalt i hjemlandet. En slik praksis ville vært uverdigg for de utenlandske arbeidstakerne og uheldig for utviklingen på det norske arbeidsmarkedet.

Jeg er glad for at arbeids- og inkluderingsministeren viser et stort engasjement for å finne tiltak som forhindrer sosial dumping.

Det er etter Kristelig Folkepartis mening svært viktig at dette problemet adresseres ut fra et bredt sett av virkemidler. Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet må ha tilstrekkelige ressurser og kompetanse, og etter Kristelig Folkepartis mening er det nødvendig å gi tilsynene mulig-

heter for å ilegge tvangsmulkt ved manglende oppfølging av vedtakene etter allmenngjøringsloven.

Overgangsordningene for arbeidstakere fra nye EØS-land har så langt fungert etter hensikten. De er administrativt enkle, med gjennomgående kort saksbehandlingstid. Og jeg vil påpeke at både LO og NHO i høringene på Stortinget har uttalt at overgangsordningene ikke er til hinder for å skaffe nødvendig arbeidskraft. Overgangsordningene er et viktig virkemiddel for å sikre utenlandske arbeidstakere forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår i Norge. Vi vet at arbeidsgivere i enkelte tilfeller har tilbudt utenlandske arbeidere en urimelig lav lønn, og det er nødvendig å kunne forhindre dette.

Etter Kristelig Folkepartis mening må overgangsordningene videreføres fram til vi har flere virkemidler mot sosial dumping på plass. Det er positivt at Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til dette allerede i revidert nasjonalbudsjett, og det er i den forbindelse naturlig at Stortinget på ny vurderer behovet for videreføring av overgangsordningene. For Kristelig Folkeparti er det ikke et mål at overgangsordningene skal vare ut hele treårsperioden.

Overgangsordningene gjelder ikke for tjenesteytere, selvstendig næringsdrivende og bedriftsetableringer. Allmenngjøringsloven avhjelper til en viss grad dette, men etter min og Kristelig Folkepartis mening er det særlig viktig at Regjeringen arbeider med tiltak mot sosial dumping for de grupper av arbeidstakere som ikke omfattes av overgangsordningene.

Kristelig Folkeparti mener det er nødvendig at man fra politiske myndigheters side prioriterer arbeidet for seriositet i arbeidsmarkedet høyt. Skal målet om gode arbeidsvilkår for alle som arbeider her i landet, nås, må Regjeringen ha god kontakt med alle arbeidslivets parter. Vi forventer at det etableres en god kontakt med både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden om disse spørsmål, og at også andre arbeidstakerorganisasjoner enn LO lyttes til.

Jeg viser til innstillingen og ser fram til en ny debatt om arbeidsinnvandring og sosial dumping i forbindelse med framleggingen av revidert nasjonalbudsjett.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [10:26:16]: Det er ulike vurderinger i denne salen av velsignelsene av et åpent, europeisk arbeidsmarked. Jeg hører ikke med til dem som deler EUs Lisboa-strategier om at Europas vekstkraft best gjenskapes gjennom en ytterligere liberalisering av den økonomiske politikken og arbeidsmarkedet. Tjenestedirektivet kommer sikkert til å bli en ny og vanskelig sak, som vi skal diskutere når prosessene i EU er slutført.

Muligens tjener den frie flyt av arbeidskraft, varer og tjenester næringslivets konkurransekraft. I en situasjon hvor lønnsnivået i enkelte av de nye EU-landene er mange ganger lavere enn i Norge, er det klart det er gevinster å hente for dem som bare ser på lønnsbudsjettene og kostnadene ved produsert vare. De som derimot også er opp-tatt av de tradisjoner vi har for utjamning og likeverdighet mellom ulike grupper her i landet, har langt større grunn til bekymring. Det er ingen grunn til å være stolt av hvordan vi har tatt imot mange av de østeuropeiske arbeidssøkerne her i landet så langt, tvert om.

I stortingsmeldingen viser Regjeringen til at vi har betydelig arbeidsinnvandring til Norge nå. 37 200 personer fra de nye EØS-landene fikk arbeidstillatelse i 2005, noe som er en økning på 30 pst. fra 2004.

Overgangsordningene for arbeidstakere fra de nye EØS-landene som Norge på samme måte som mange av EU-landene valgte å innføre etter utvidelsen av EU i 2004, har altså på ingen måte stengt grensene. Tvert om: Norge er et av de landene som tar imot flest arbeidsinnvandrere, og vesentlig flere enn vårt naboland Sverige, som har valgt ikke å innføre overgangsordninger.

Jeg ser at representanter for den polske fagbevegelsen vurderer de norske overgangsreglene som mer liberale enn reglene i en del andre land. Mest interessant er det likevel at Norge vurderes som lettere tilgjengelig for polske innvandrere enn Sverige, som står uten overgangsregler. Det er fordi Sverige har andre virkemidler, først og fremst gjennom organisasjonsmessig kontroll av arbeidsmarkedet, som regulerer arbeidsinnvandringen.

I Senterpartiet er vi tilfreds med at Regjeringen, og nå stortingsflertallet, ønsker å videreføre overgangsordningene. Kravene om arbeidstillatelse for individuelle arbeidstakere før de begynner å arbeide, har i praksis langt fra vært noe virkemiddel for å stenge arbeidssøkere ute fra landet. Kravet om at arbeidstakere skal gis norske lønns- og arbeidsvilkår og som hovedregel heltidsstilling, er helt nødvendig for å sikre skikkelige vilkår for dem som kommer hit, og for å unngå sosial dumping.

Så sier kritikerne om våre overgangsordninger at de bidrar til at det letes etter smutthull for å unngå kravene. Ja vel. Useriøse arbeidsgivere og firmaer som driver med utleie av arbeidskraft, tøyer regelverket, eller bryter det bevisst, for å kunne hente inn arbeidskraft som gis langt dårligere vilkår enn det overgangsreglene forutsetter. NHO bruker dette som begrunnelse for å avvikle ordninger de betegner som unødvendig byråkrati. Men de to kanskje mest berørte NHO-foreningene, Byggenæringens Landsforening og Servicebedriftenes Landsforening, skiller lag med moderorganisasjonen og støtter forslaget om forlenning. Det er jeg glad for. Disse organisasjonene ser, som Regjeringen og komiteflertallet, behovet for å få etablert langt sterkere ordninger for å unngå sosial dumping før vi fjerner overgangsreglene.

Jeg registrerer at Høyre og Venstre ønsker å framstå som mer rendyrkede liberalister gjennom å være talsmenn for et helt åpent arbeidsmarked innenfor EØS-området – «utenlandske arbeidstakere utgjør en ressurs som vi ikke har råd til å si nei til», heter det. Så legger også disse partiene til at alle som jobber i Norge, skal ha skikkelige lønns- og arbeidsvilkår. Ja, det er godt vi er enige om det, men det er nok også viktig da å være klar over at vi skaffer ikke alle som kommer til Norge, skikkelige lønns- og arbeidsvilkår uten å ha en politisk vilje til å sikre det. Det hjelper ikke å si at alle skal være velkommen til Norge, og at de bør få samme vilkår som vi har, dersom ikke norske myndigheter aktivt bidrar til å legge til rette for det, og at det kommer før vi åpner arbeidsmarkedet. Så jeg er glad for at man i hvert fall ikke har tatt dette ut i form av egne forslag.

I Senterpartiet mener vi rett og slett det er nødvendig å videreføre overgangsreglene for arbeidstakere fra de nye EØS-landene. Vi har ikke et arbeidsmarked som pr. i dag viser tilstrekkelig modenhet til å sikre disse arbeidstakerne likeverdige vilkår i det norske arbeidsmarkedet. Vi ser derfor fram til at Regjeringen nå skal legge fram forslag mot sosial dumping, som vi får når vi skal behandle revidert nasjonalbudsjett. Det blir kanskje en større prøve også i denne sal på den vilje vi har til å gjøre ord til handling, og til å sikre at vi ønsker folk velkommen, men på vilkår som både ivaretar verdigheten til dem som kommer, og som sikrer et norsk arbeidsmarked som fortsatt bygger på de prinsipper vi legger til grunn her i landet.

André N. Skjelstad (V) [10:31:50]: Det er beklagelig at Regjeringen vil beholde dagens overgangsordninger. Venstre mener det er på tide å fjerne overgangsreglene. Siden arbeidsinnvandringen fra øst har vist seg ikke å true norske arbeidsplasser eller velferdsordninger, blir overgangsreglene en ren rangering av borgerne i EØS-samarbeidet i første- og annenrangs borgere.

Ifølge UD delte norske myndigheter ut mer enn 37 000 arbeidstillatelser i 2005, noe som er 33 pst. flere enn i 2004. Trass i denne merkbare arbeidsinnvandringsøkningen går arbeidsløsheten i Norge ned. Tall fra Aetat viser at arbeidsløsheten i bygg- og anleggsbransjen, som er den bransjen som trolig er mest utsatt for arbeidsinnvandring, har gått ned hele 19 pst. det siste året.

Størrelsen på arbeidsinnvandringen følger situasjonen i arbeidsmarkedet. Land med store arbeidskraftbehov får flere arbeidsinnvandrere enn land med små arbeidskraftbehov. Det er denne dynamikken som har gjort at Norge de to siste årene har mottatt flere østeuropeere enn Sverige, men langt færre enn f.eks. Irland.

Regjeringen sier i sin stortingsmelding at arbeidsmarkedet her i Norge er forventet å bli bedre i år, noe som kan tilsa at overgangsordningene bør kunne oppheves uten vesentlige negative effekter for arbeidsmarkedet. Grunnen til at Regjeringen vil beholde overgangsordningen, er at den er redd for at dette vil kunne fremme en utvikling av mer uryddige forhold på arbeidsmarkedet, sosial dumping, så lenge man ikke har på plass tiltak som kan motvirke dette. Da kan jeg gjerne liste opp de tiltakene vi allerede har mot sosial dumping i dag: Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet fører tilsyn med virksomheter som følger vilkårene for arbeids- og oppholdstillatelse, vi har også ILO-konvensjon 94, vi har en utvidet rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for Utenlandssaker, vi har handlingsplan mot økonomisk kriminalitet og svart arbeid, allmenngjøringsordningen, og til slutt en meldeplikt etter utlendingsloven som ennå ikke er trådt i kraft, og en intensjon om krav til id-kort i byggebransjen. Da er spørsmålet: Hvor mange flere tiltak trenger vi for å få bukt med sosial dumping?

Venstre vil understreke at det er en klar forutsetning at alle som arbeider i Norge, skal ha skikkelige lønns- og arbeidsvilkår, og at det må føres nøye kontroll med at gjeldende regelverk for lønnsbetingelser og arbeidsmiljø overholdes. Men vi mener at vi allerede har tiltak som kan

motvirke dette, ved at arbeidsinnvandrere og arbeidstakere må følge de norske spilleregler som gjelder for alle arbeidstakere her i landet, i tillegg til spesifikke regler som gjelder for arbeidsinnvandrere. Å gjøre det vanskeligere for EØS-borgere å komme hit til Norge kan være en grunn til at flere utnytter og «gjemmer» seg unna myndighetene og jobber svart. Venstre tror at ved å åpne grensene slik at forholdene blir like for alle, vil noen av problemene forsvinne.

Venstre mener derfor at det er på tide å fjerne overgangsreglene, slik at muligheten for å bo og arbeide i Norge blir lik for alle EØS-borgere.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:35:13]: Jeg synes at det har vært en interessant og god debatt å lytte til. De fleste innleggene handler om å veie for og mot, og spørsmålet som stilles, er på mange måter: Er det flest argumenter for eller flest mot å videreføre overgangsordningene? Mitt utgangspunkt og Regjeringens utgangspunkt er at det er gode argumenter både for å videreføre overgangsordningene og for å oppheve dem.

Norge har fra sommeren 2003 vært inne i en høykonjunktur. Arbeidstakerne fra de nye EØS-landene har dekket opp deler av et økende behov for arbeidskraft. Om lag 37 000 arbeidstillatelser ble gitt i 2005. Antall tillatelser har økt ytterligere hittil i 2006. Nær halvparten av tillatelsene i 2005 var fornyelser. Et økende antall blir her over lengre tid, og det samme ser vi når det gjelder bosetting. Tilstrømningen har redusert omfanget av flaskehalsproblemer i det norske arbeidsmarkedet og fremmet den økonomiske veksten.

Overgangsordningene har etter Regjeringens syn virket etter hensikten. De bidrar til ryddige forhold for arbeidstakerne med hensyn til lønns- og arbeidsvilkår, og hindrer ikke tilgangen på nødvendig arbeidskraft til arbeidsgiverne. En opphevelse av overgangsordningene nå ville også tatt fra Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet et viktig kontrollverktøy.

Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet rapporterer at de i stor utstrekning støter på problemstillinger knyttet til lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere. Tilsynenes erfaring er at mange arbeidstakere ikke får de vilkår de har krav på. Særlig gjelder dette for utsendte arbeidstakere som kommer hit sammen med sin utenlandske arbeidsgiver i forbindelse med tjenesteoppdrag. Disse benyttes i mange bransjer, men det er i byggebransjen det er flest eksempler på til dels svært dårlige lønns- og arbeidsvilkår. Når overgangsordningene oppheves, vil de individuelle arbeidstakerne være omfattet av de samme reglene når det gjelder lønn, som de som i dag gjelder for de utsendte arbeidstakerne, dvs. allmenngjøring av tariffavtaler, i den utstrekning partene velger å bruke dette virkemidlet.

Regjeringen mener derfor samlet sett at det er for tidlig å oppheve overgangsordningene nå. Før vi opphever overgangsordningene, mener vi at vi må få på plass flere tiltak

som hindrer uakseptable lønns- og arbeidsvilkår for utenlandske arbeidstakere. Alle som jobber i Norge, skal ha skikkelige vilkår, og Regjeringen vil føre en offensiv politikk for å oppnå dette. Vi vil derfor arbeide aktivt for å styrke tiltakene mot sosial dumping, på en rekke områder. I dette arbeidet samarbeider vi nært med arbeidslivets parter. I stortingsmeldingen har vi gitt en beskrivelse av de utfordringene vi ser for oss når det gjelder dette, og i meldingen omtaler vi også en lang rekke tiltak som det kan være aktuelt å sette i verk. Som jeg har varslet komiteen om, er dette noe vi planlegger å komme grundig tilbake til allerede i revidert nasjonalbudsjett i mai. Når overgangsordningene i lys av dette arbeidet og på bakgrunn av situasjonen i arbeidsmarkedet ikke lenger anses som nødvendige eller ønskelige, vil ordningene oppheves. Jeg vil arbeide for at det kan skje i løpet av den kommende treårsperioden.

Fremskrittspartiet har i innstillingen foreslått at det foretas en gjennomgang av alle de norske velferdsordningene som omfatter arbeidstakere og familiemedlemmer fra EØS-land som oppholder seg eller arbeider i Norge, og at man på bakgrunn av en slik gjennomgang legger fram en sak for Stortinget. Med den kunnskapen vi har nå om arbeidsinnvandring fra de nye EØS-landene, er det ikke grunnlag for å hevde at det er en utstrakt bruk av norske velferdsgoder. For eksempel mottok kun seks personer fra de nye EØS-landene sosialhjelp fra EØS-utvidelsen til 31. desember 2004. En rapport fra Statistisk sentralbyrå med tall fra 2005 vil foreligge sommeren 2006. Når rapporten fra SSB foreligger, vil vi ha et godt grunnlag for å kunne danne oss et klarere bilde av bruken av disse godene og eventuelle behov for endringer eller nye retningslinjer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:40:22]: Noen av oss kommer direkte fra et møte med byggenæringen i Oslo og omegn. Der fikk vi høre flere klare eksempler på brudd på sikkerhetsbestemmelser ute på arbeidsplassene, og da spesielt hos utenlandske bedrifter. Man klager på manglende kontroll fra Arbeidstilsynet, og det må være åpenbart at det skal være samme regelverket som gjelder på arbeidsplasser for utenlandske bedrifter som for norske bedrifter. Håndhevelsen av sikkerhetskontroller skjer veldig ofte ved Arbeidstilsynets oppmøte på arbeidsplassene. Jeg vil spørre ministeren om han vil ta initiativ til at man har et spesielt fokus på utenlandsk arbeidskraft og utenlandske bedrifter som er etablert i byggenæringen, slik at man kan komme brudd på sikkerhetsvilkårene til livs.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:41:19]: Jeg er enig med replikanten i at det er en veldig sentral problemstilling som tas opp. Det er ingen tvil om at byggebransjen er en av de bransjene der utfordringene er aller størst og Arbeidstilsynets rolle er helt sentral. Derfor har også Arbeidstilsynet sett at man er nødt til å prioritere arbeidet overfor utenlandsk arbeidskraft og utenlandske firma i Norge. Arbeidstilsynet er nå nylig omorganisert på den

måten at tilsynet er flyttet til Trondheim, og vi har fått et mindre direktorat og større regionkontor. Vi har altså forsøkt å styrke det ytre apparatet. I den sammenhengen har man organisert seg slik i Arbeidstilsynet at man har en egen enhet som jobber med utenlandske arbeidstakere, som et særlig prioritert område. Jeg er opptatt av å styrke deres muligheter til å gjøre en god jobb i tiden som kommer.

Martin Engeset (H) [10:42:37]: Jeg er glad for at statsråden hadde en såpass balansert tilnærming i sitt innlegg i forhold til at det åpenbart er både positive og negative elementer knyttet til dagens ordning.

Jeg tenkte å ta opp i denne replikken et spørsmål som er nevnt i innstillingen, og som vi fra Høyres side lenge vurderte om vi skulle gå inn for eller ikke. Vi landet på å stå sammen med flertallet. Det er det spørsmålet som Kristelig Folkeparti reiser i sin særmerknad, på side 7 i innstillingen, hvor de trekker frem det virkemidlet at «Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet bør gis hjemmel for å ilegge tvangsmulkt ved manglende oppfølging av vedtak etter allmenngjøringsloven» – for eksempel. Er det et spørsmål som statsråden vurderer i sammenheng med de tiltak han har til hensikt å presentere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, eller er det et tiltak som han ikke oppfatter som aktuelt, siden hans parlamentariske grunnlag i Stortinget ikke har støttet det i denne innstillingen?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:43:52]: Det er absolutt blant de tiltakene vi mener er aktuelle, og som vi har til vurdering når vi jobber med denne helhetlige gjennomgangen av tiltak mot sosial dumping som vi skal presentere for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett. Det er fra flere hold pekt på at det hemmer Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet i deres arbeid at de ikke har adgang til den type sanksjoner, at det er mye merkelig som skjer i deler av denne bransjen, og at når man må oversende saken til politiet, bruker man for lang tid. Det går for lang tid før man får iverksatt reaksjoner. Derfor har vi det veldig seriøst til vurdering, men har altså ikke konkludert ennå, noe som vi vil gjøre i revidert nasjonalbudsjett.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [10:44:58]: Kristelig Folkeparti er svært opptatt av å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår også for de arbeidstakere som defineres som tjenesteytere og selvstendig næringsdrivende. De omfattes ikke av overgangsordningene, men hjelpes til en viss grad av den såkalte allmenngjøringsloven, som påbyr tarifflønn i visse områder i visse bransjer. Allmenngjøringsloven er et viktig virkemiddel mot sosial dumping, og for å sikre at loven overholdes, må tilsynsmyndighetene ha mulighet til å sanksjonere lovbrudd. Kristelig Folkeparti mener derfor at tilsynet må gis mulighet til å ilegge tvangsmulkt ved manglende oppfølging av vedtak etter allmenngjøringsloven.

Kan statsråden utdype det litt mer enn hva han gjorde i svaret til representanten fra Høyre?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [10:45:52]: Jeg tror jeg langt på vei vil si meg enig i den beskrivelsen som representanten Woie Duesund her kommer med, og at det, som sagt, er tunge argumenter for å innføre slike sanksjonsmuligheter. Men jeg ber om forståelse for at vi nå holder på å jobbe med en helhetlig tiltakskjede, som gjør at Regjeringen ikke har konkludert endelig i det spørsmålet.

Jeg legger merke til Kristelig Folkepartis synspunkter i saken og tar selvfølgelig disse med meg når vi nå skal «dra det hele sammen» ganske raskt i Regjeringen og, som sagt, presentere det for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Svein Roald Hansen (A) [10:46:56]: Representanten Dagfinn Sundsbø sa at det var ulike syn i denne salen på hensiktsmessigheten av det han kalte en liberalisering av mulighetene for å ta arbeid på tvers av landegrensene i Europa, og det har han jo rett i, men det er også slik at det er litt uinteressant, fordi vi jo har frasagt oss retten til å bestemme om flere europeere skal få muligheten til å jobbe i Norge. Den avgjørelsen er det andre som tar for oss, og vi må håndtere det på en fornuftig måte.

Det denne saken viser, er at det som har skjedd så langt, er positivt for norsk økonomi. Det samme kommer det meldinger om fra Tyskland – og fra Storbritannia, for den saks skyld.

Det prinsippet som ligger til grunn for muligheten til å ta arbeid i land i hele EØS-området og bosette seg der, eller studere der, eller bosette seg der som pensjonist, er det prinsippet at man da skal behandles som om man var innbygger av det landet. Det tror jeg er et prinsipp vi alle kan være enige om er fornuftig. Det skaper trygghet. Det er også det som gjør at det er viktig å unngå sosial dumping, altså unngå at noen kommer hit og jobber og ikke blir behandlet som om de var nordmenn når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår. Det er det grunnleggende prinsippet.

Det er også dette prinsippet som gjør at – og det er egentlig derfor jeg har bedt om ordet – de som bosetter seg i Spania permanent eller deler av året, nyter godt av spanske velferdsordninger, som f.eks. legebekost uten egenandel og en del medisiner uten egenandel. Derfor er det interessant at Fremskrittspartiet, som jo har egne partilag blant disse miljøene i Spania, her i Norge vil ha en gjennomgang av norske velferdsordninger, rettigheter som altså spanjoler eller personer fra andre europeiske land skal nyte godt av fordi de jobber her eller bosetter seg her. Det som da også hadde vært litt interessant, hadde vært om de hadde sagt det samme til sine velgere i Spania. Men der hører vi noe annet. Der hører vi at spanjolene bør lære seg norsk, slik at de kan betjene oss på en bedre måte hvis vi er der nede. Det er altså Fremskrittspartiets typiske janusansikt: Ett budskap for de velgerne som er i Norge,

og et annet budskap for de velgerne som befinner seg i Spania.

Martin Engeset (H) [10:50:05]: Jeg er glad for at denne debatten har vist at det er relativt bred, for ikke å si meget bred, enighet om at overgangsordningene skal avvikles. Det vi faktisk diskuterer, er når det skal skje. Det ligger jo i sakens natur at overgangsordninger er nettopp overgangsordninger. De er aldri ment å skulle være permanente, og man diskuterer faktisk tidspunktet for når de skal avvikles.

Vi har landet på den konklusjonen – etter å ha vurdert det grundig – at tiden er moden for å avvikle overgangsordningene, men jeg har respekt for at andre kan vurdere det annerledes.

Regjeringen varsler jo at de allerede i revidert nasjonalbudsjett kommer med en rekke tiltak mot sosial dumping, og det har vi på en måte slått oss til ro med og vært trygge på ville være tilstrekkelig. Meg bekjent presenteres revidert nasjonalbudsjett om 14 dager, 12. mai, og behandles i Stortinget før vi går fra hverandre 16. juni. Og når vi allerede i juni, forhåpentligvis, skal vedta en rekke gode tiltak mot sosial dumping, ser jeg på vegne av Høyre ikke det helt store behovet for å forlenge en overgangsordning som i utgangspunktet er ment å vare i tre år. Det er det paradokset jeg ikke helt forstår.

Så er det slik at i denne saken kan disse overgangsordningene, selv om de i utgangspunktet vedtas for tre nye år, avvikles når som helst i løpet av perioden, og det er jeg glad for. Jeg registrerte også med interesse at komiteens leder, Karin Andersen, gav uttrykk for at man ønsket å avvikle overgangsordningene så raskt som mulig. Det er selvfølgelig litt ulik vurdering av når det vil være mulig, og hva som skal på plass før det er fornuftig å gjøre det. Det blir en politisk avveining, men jeg ser frem til å få en god debatt om det når den tiden kommer.

Den erfaringen vi har så langt, viser i hvert fall at dagens overgangsordninger har vært til å leve med, fordi de har vært såpass liberale og såpass greie å håndtere, også for næringslivet. Dette er altså ikke helt svart-hvitt, men vi har etter en totalvurdering landet på at det var fornuftig å gjøre dette vedtaket nå.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [10:52:44]: Jeg skal ikke bruke anledningen til en EU-debatt, selv om det til enhver tid kan være hyggelig. Men både representanten Svein Roald Hansen og jeg er da dømt til en samforstand for at vi skal kunne regjere på grunnlag av EØS-avtalen, selv om vi hver for oss har svært ulike tanker om hva denne nasjonen burde ha valgt i sitt forhold til EU. Her er vi i felles bås.

Det som jeg ønsket å understreke ved innledningsvis å ta en litt prinsipiell tilnærming til denne debatten, er at jeg ønsker ikke, og Senterpartiet ønsker ikke, å delta i å utvikle et samfunn, utvikle ordninger, hvor vi baserer oss på arbeidskraft fra andre land som en reserve vi skal fylle på med, og hvor vi skal utnytte det som et fortrinn at landene i Europa har svært ulike lønns- og levekårsforhold, som vil gjøre det gunstig å importere billig arbeidskraft til Norge. Når vi kommer tilbake til tjenestedirektivet, vil vi

møte den problemstillingen til fulle. Vi møter heldigvis ikke den til fulle i denne saken. Jeg er meget tilfreds med at Regjeringen har vært så trygg på at vi skal ha tiltak på plass som sikrer likeverdige arbeids- og lønnsvilkår med norske arbeidstakere for dem som kommer til Norge og tar arbeid her, og at vi skal ha tiltak mot sosial dumping som gjør at vi har et system for også å avklare det som måtte skje.

Jeg synes Regjeringen håndterer denne saken på en god måte, er glad for at vi viderefører overgangsordningene helt til vi får på plass trygge vilkår, og tror ikke at dette er et 14-dagersspørsmål. For her er det også snakk om å vite at systemer etterleves i den faktiske situasjon ute i arbeidslivet, og det er dessverre ikke grunn til å være imponert over den vilje enkelte har til å etterleve det regelverk som er etablert, så langt.

Karin Andersen (SV) [10:55:08]: Jeg tror det er grunn til først å minne oss sjøl på at sosial dumping i norsk arbeidsliv var ingen ting som kom med polakkene. Det har vært en tendens i arbeidslivet, en tendens som kommer til å være der hvis vi ikke har mekanismer som holder systemene og moralen på plass. Det synes jeg det er viktig å si.

Engeset uttrykker litt forbauselse over at til og med SV går inn for å videreføre overgangsordningene. Det kommer nok av at Engeset ikke var med da vi behandlet denne saken forrige gang. SV var jo veldig skeptisk til å innføre overgangsordningene den gangen, nettopp fordi vi var redde for at det kunne virke diskriminerende. Men vi var samtidig veldig opptatt av at vi skulle sikre norske lønns- og arbeidsvilkår, både fordi man ikke skal utnytte folk, og fordi – som jeg sa i hovedinnlegget mitt i stad – dette er bærebjelken i samfunnet vårt for at det skal være et godt samfunn å være i. Og det kan vi ikke rive ned. Så vi var skeptiske den gangen, men så at det var nødvendig.

Vi ønsker, helt riktig, å avvikle disse ordningene så fort som mulig. Men når vi ikke gjør det nå, sjøl om Regjeringen kommer til å legge fram tiltak i revidert, er det fordi de tiltakene ikke er på plass. De tiltakene må være på plass, og vi må se at de faktisk virker. Jeg vil derfor oppfordre Engeset til å være veldig positiv når de tiltakene kommer, og også være positiv til virkemidler som faktisk virker, for det er det nødvendig å være. Man må ikke innta den holdningen at dette ordner seg nok av seg sjøl, for det vet vi at det ikke gjør. Da vet vi at folk blir utnyttet. Vi vet at det kommer til å gjøre noe med både lønns- og arbeidsvilkår i Norge på sikt, og vi vet at det gjør noe med holdningene og moralen i hele samfunnet. Og det er dessverre, ut fra de meldingene jeg får, allerede godt i gang. Derfor er det også veldig viktig at vi ikke, for å si det slik, lager et hull der dette skal kunne eskalere mer i mellomtiden, inntil vi har aktive virkemidler på plass.

Oppfordringen er derfor til Høyre: Vær positiv og åpen i forhold til aktive virkemidler som fungerer overfor sosial dumping, når de kommer, så greier vi fort å kvitte oss med overgangsordningene.

Kenneth Svendsen (FrP) [10:57:46]: Det som fikk meg til å ta ordet, var Svein Roald Hansens innlegg, hvor han direkte feilinformerte Stortinget. Om det var med overlegg eller ikke, skal jeg ikke ta stilling til.

Det har aldri vært slik at Carl I. Hagen har tatt til orde for at spanjoler skal lære seg norsk for å behandle sykehjems pasienter i Spania. Det det dreier seg om, er at hvis en norsk kommune etablerer sykehjem i Spania, skal vi selvfølgelig ha norske sykepleiere på det sykehjemmet. Det er snakk om at pleietrengende skal få et opphold i Spania på tre uker, en måned eller tre måneder, om så er, slik at de kan være der nede. Da er det selvfølgelig helt logisk at en 80-åring som reiser nedover for et korttidsopphold på tre måneder, må forholde seg til norske pleiere. Det kommer selvfølgelig til å være renholdsarbeidere og kjøkkenpersonell som jobber på det sykehjemmet som er spanjoler, og som man ikke vil kreve noen norskopplæring av. Så det er direkte feil oppfattet av Svein Roald Hansen, og jeg håper at han tar med seg denne rettingen.

Så er han overrasket over at Fremskrittspartiet legger fram forslag om gjennomgang av velferdsordninger. Det synes jeg er litt forunderlig. Det er helt åpenbart at det er en stor risiko for at dette må endre form, slik vi har det med den arbeidsinnvandringen som kan komme, og som delvis har kommet. Det er en stor risiko for at vi får et press på velferdsordningene i Norge som kan ha store konsekvenser. Og jeg sier *kan* ha store konsekvenser. Da er det selvfølgelig viktig at man gjennomgår dette. Jeg må si at jeg er temmelig forundret over at Svein Roald Hansen så bastant kan slå fast at man i Spania ikke gjennomgår ordningene på samme måte, ut fra det store besøket som man har i Spania. Det ville forundre meg hvis man ikke har gjort det i Spania. Det ville i hvert fall være fornuftig hvis de gjorde det, for å se at ikke det skal medføre et angrep på deres velferdssteder. Jeg synes det hadde vært helt naturlig om spanske myndigheter hadde samme gjennomgangen som vi i Norge har. Vi har tross alt et ansvar for å ta vare på de velferdsordningene vi har for den norske befolkning, på lik linje med det Spania har for sin befolkning.

Svein Roald Hansen (A) [11:00:30]: Nå vet vi av erfaring at det ikke skal mye til for å forundre Fremskrittspartiets representanter i denne sal hvis man tillater seg å pirke litt borti inkonsistensen i politikken deres. Jeg sa altså ikke at Carl I. Hagen hadde sagt noe som helst, jeg sa at der nede fra hører man at spanjolene burde lære seg norsk for å kunne ta bedre vare på oss. Det holder jeg fast ved, det er det vi hører.

Representanten Svendsen unngikk kjernen i det jeg sa, nemlig at når Fremskrittspartiets talsmenn er på besøk hos partifeller i Torrevieja og andre steder, hører vi da noen advarsler mot at de skal nyttiggjøre seg spanske velferdsordninger, som de har full rett til? Nei, det er klart. Men her hjemme skal man altså høre det. Det er det som er poenget. Fremskrittspartiet har utviklet til en teknikk å snakke til velgerniser, og å si det disse vil høre. Og her hjemme tror man at mange vil høre at nå må vi passe på at ikke polakker og spanjoler og andre kommer og får norsk bar-

netrygd, selv om de bosetter seg her og jobber her og har rett til det. Men vi skal altså kunne reise ut og ha de samme godene der nede. Da får man også advare nordmenn mot å nyttiggjøre seg andre, hvis det skal være litt sammenheng i dette.

Jeg tror Fremskrittspartiet har behov for å gå igjennom sin egen familiepolitikk, som det også ble påpekt i tidligere innlegg, for hvis man virkelig samler alle de familiepoltiske virkemidlene – som subsidierte barnehageplasser osv. – i én kontantstøtte til familiene, har vi virkelig laget en ordning som blir attraktiv.

Per Rune Henriksen (A) [11:02:38]: Jeg reagerer på det inntrykket som blir skapt av Fremskrittspartiet når man snakker om frykten for at de som kommer fra de nye EØS-landene, bruker velferdsordningene, som det blir sagt er grunnen til at de er her. Med de overgangsordningene vi har, blir disse folkene betalt med norsk lønn, og de går i heltidsstillinger. Det er kravet for oppholdstillatelse. Da betaler de også skatt. De er bidragsyttere til det norske velferdssystemet. Da skulle det bare mangle at de ikke får de rettighetene som følger av skatteinnbetalinger. Jeg synes det er en forunderlig holdning til skatteyttere som blir lagt til grunn her.

Så kan vi jo lage et regnestykke av dette. Vi får altså ferdig utdannet arbeidskraft, folk i sin mest yrkesaktive alder som, viser det seg, egentlig har veldig liten bruk for disse velferdsordningene. Her er det en stor nettogevinst – i den grad man skal begynne å regne på dette, en sport som Fremskrittspartiet ønsker å drive. Vi ser prinsipielt på det. Er man med og yter til fellesskapet, har man også rett til ytelse fra fellesskapet når man trenger det.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1

(Votering, sjå side 1986)

S a k n r . 2

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Sonja Sjøli, Inge Lønning og Martin Engeset om endringer i regelverket for pleiepenger for å sikre like rettigheter for begge foreldre ved omsorg for for tidlig fødte og syke barn (Innst. S. nr. 127 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:20 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 40 minutt og fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar etter innlegget frå statsråden innafør den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er å sjå på som vedteke.

Lise Christoffersen (A) [11:05:27] (ordfører for saken): Saken om pleiepenger til foreldre med alvorlig syke barn er et eksempel på at tilsynelatende små saker kan ha desto større betydning for dem som er berørt. Saken gjelder samfunnets støtte til dem som har omsorg for et alvorlig sykt barn og/eller barn som er innlagt i helseinstitusjon. Vanligvis er det foreldre. Vi snakker med andre ord om mennesker som befinner seg i en av de mest sårbare situasjonene en kan oppleve i livet.

Samtidig er saken et eksempel på at til tross for lovgivers gode intensjoner, greier en ikke alltid å fange inn alle som har behov for støtte. Saken er også et eksempel på at virkeligheten kan forandre seg, slik at deler av målgruppa faller utenfor. Derfor handler saken også om vår evne til å være ombud for dem som har valgt oss. Det er viktig at vi som politikere har evne til å lytte og være villige til å finne løsninger. Jeg vil derfor gi honnør til forslagsstillerne i denne saken.

I trykkesystemet gjelder prinsippet om rettferdig behandling. Like tilfeller skal behandles likt, ordninger skal være forutsigbare. Når det gjelder pleiepenger, er dette spesielt viktig. Foreldre som har mer enn nok med å takle en situasjon der barnet – eller barna, som vi også har sett eksempler på – er alvorlig sykt, og de kanskje ikke engang vet hvordan utfallet vil bli, skal slippe å bruke tid og krefter på å forholde seg til et regelverk som er uklart, slippe å bruke tid og krefter på å få de rettighetene som andre foreldre har fått, bare fordi de var bosatt et annet sted. Det oppleves spesielt urettferdig i situasjoner der foreldre fra ulike deler av landet møter hverandre på samme sykehus og opplever at de behandles ulikt.

Regelverket for pleiepenger har vært endret flere ganger, senest med virkning fra januar i år, da regelen om graderte pleiepenger ble innført. Av statsrådets første brev til komiteen går det også fram at retningslinjene for praktisering av regelverket er utarbeidet i samarbeid med Rikshospitalets barneklinnikk og de fremste ekspertene vi har. For tidlig fødte barn er særskilt nevnt i disse retningslinjene. Tilsynelatende er alt vel og bra.

Men når komiteen gjennomfører høring om saken, med de samme ekspertene til stede, sammen med berørte i Prematurforeningen og representanter for Barnelegeforeningen, får vi tegnet et annet bilde. Det var særlig tre forhold som ble framhevet: Definisjonen av «alvorlig sykdom» i § 9-11 ble oppfattet som problematisk. Sammenstillingen «livstruende eller alvorlig sykdom» gjorde at begrepet «alvorlig sykdom» ofte ble tolket for strengt. Dermed falt noen utenfor. Vilåret for innleggelse i helseinstitusjon i § 9-10 ble også vurdert som for strengt når utviklingen ellers går i retning av mindre hyppig bruk av slike behandlingsmåter. Et tredje tema var at pleiepenger etter § 9-10 ikke kan gis til begge foreldre på en gang, samtidig som samfunnet har et generelt ønske om at fedre skal ta en større del av omsorgsansvaret.

Det mest alvorlige som framkom, var at regelverket blir praktisert svært ulikt fra helseforetak til helseforetak, fra trygdekontor til trygdekontor, og i noen tilfeller også innen samme trygdekontor og samme helseforetak. Barnelegeforeningen har gjennomført en spørreundersøkelse

ved alle barneavdelinger i Norge og påvist store praksisforskjeller og stor frustrasjon blant personalet. Da kan vi bare forestille oss frustrasjonen blant de berørte foreldrene.

På vegne av komiteen vil jeg derfor også berømme statsråden for rask og positiv tilbakemelding. Rikstrygdeverket skal gjennomgå retningslinjene på ny, i samarbeid med aktuelle fagmiljøer. En interdepartemental arbeidsgruppe skal se på saken i sammenheng med annet regelverk og flere tiltak for å lette situasjonen for dem som må kombinere yrkesdeltakelse og tyngre omsorgsoppgaver. Dette er et felt som alltid må inneholde elementer av skjønn og medisinske vurderinger. Noe annet vil bli for rigid og gi grunnlag for nye frustrasjoner, men det er viktig å fjerne unødig usikkerhet. At flere enn i dag vil kunne få rettigheter med ny praksis, kan gi økte utgifter, men ikke nødvendigvis. Gjennom høringen fikk vi også tegnet et bilde av hvordan man i noen tilfeller benyttet sykmelding etter kapittel 8 for å bistå fortvilte foreldre, men også dette var gjenstand for ulik praksis. Så samlet sett, for både samfunnet og den enkelte, vil det beste være å forme en praksis som på en god måte tar vare på dem som har behov for det.

På bakgrunn av statsrådets tilbakemelding ber komiteen Regjeringen snarest mulig melde tilbake til Stortinget det som blir resultatet av den interdepartementale gruppens arbeid. Flertallet anbefaler derfor at Dokument nr. 8:20 vedlegges protokollen. Vi mener det er fornuftig å gå nærmere inn i problemstillingene, slik at vi ikke nok en gang opplever at gode intensjoner om rettferdig behandling undergraves av et nytt, uoversiktlig regelverk.

Mindretallet har fremmet forslag til konkrete vedtak her i dag. Det er opposisjonens privilegium, og jeg skjønner også forslagsstillerens ønske om å beholde initiativet i sin egen sak. Vi ville sikkert gjort det samme om vi var i opposisjon og i mindretall. Men i sak er vi enige.

Flertallet anbefaler derfor komiteens innstilling og ser fram til statsrådets tilbakemelding.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:10:48]: Stortinget behandler ofte store saker som er viktige for folk flest. Denne saken angår heldigvis ikke så mange, men er desto viktigere for dem det gjelder.

Noe av det verste folk kan bli utsatt for, er angsten, sorgen, fortvilelsen og maktesløsheten som preger deg når ditt barn blir alvorlig sykt. Dette er følelser som jeg kan underskrive på, da jeg selv for mange år siden havnet i en slik situasjon. Det er det desidert verste jeg noen gang har vært med på.

Av hensyn til begge foreldrenes mulighet og behov for å være til stede, både for at de skal kunne støtte hverandre, støtte det syke barnet og ikke minst av hensyn til eventuelle søsken, er det viktig at vi gir foreldrene denne muligheten, på lik linje, uansett hvor de bor i landet.

Komiteen er blitt gjort oppmerksom på at det er store forskjeller og usikkerhet rundt lovverket og kriteriene fra sykehus til sykehus, og fra trygdekontor til trygdekontor. Undersøkelser foretatt ved 12 nyfødtafdelinger viser at det er behov for presiseringer og endringer i lovverket for

å oppnå lik praksis i hele Norge. Dette medfører i mange tilfeller stor utrygghet og frustrasjon for foreldrene, en utrygghet og frustrasjon jeg mener er helt unødvendig i tillegg til de bekymringer og den redsel foreldrene allerede sliter med.

Det er også svært viktig å merke seg at det ofte er søsken med i bildet, søsken som kanskje verken går i barnehage eller på skole, men som daglig er hjemme sammen med mamma eller pappa. Dette er søsken som blir satt i en svært sårbar situasjon.

Fremskrittspartiet er derfor glad for at Regjeringen nå vil sørge for en gjennomgang av retningslinjene og lovverket. Vi er svært opptatt av å få til et regelverk som tar hensyn til hele familien, når den opplever det å få et for tidlig født barn eller et alvorlig sykt eller skadet barn. Både foreldrene, barnet og eventuelle søsken fortjener dette. Fremskrittspartiet vil i likhet med Høyre derfor presisere viktigheten av at uttrykket «svært alvorlig sykdom eller skade» defineres likt ved alle sykehus, og at pleiepenger skal kunne tilstås begge foreldre.

Presidenten: Presidenten lurer på om representanten skal ta opp eit forslag.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [11:13:20]: Jeg lar Høyre få den æren.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:13:39]: Innledningsvis vil jeg takke saksordføreren for en god redegjørelse, for en grundig behandling av saken i komiteen og ikke minst for det positive resultatet komiteen kom fram til. Det var ingen selvfølge. Arbeids- og inkluderingsministeren var i utgangspunktet negativ til forslaget fra Høyre og mente at ordningen med pleiepenger fungerte godt nok. Men i møte med virkeligheten har han innsett at det ikke er tilfellet, og har valgt å snu. Og det er som kjent aldri for sent. Det er bra!

Det er en god dag for foreldre som får for tidlig fødte og syke barn. Og det er en god dag for fagfolk, både leger og sykepleiere. De har kjempet en kamp mot et rigid regelverk og mot byråkrater og trygdekontor.

Jeg vil i dag gi en spesiell honnør til en spesiell far, Boye Kristenstuen, for at han hadde overskudd til å sette ord på sine opplevelser og erfaringer. Han tok opp kampen for å sikre gode ordninger og pleiepenger for andre fedre og familier som i framtiden vil komme til å oppleve en slik situasjon. Og jeg vil også gi honnør til barnelegene og sykepleierne ved Akershus universitetssykehus, som har støttet foreldrenes krav.

Det er bare vel et halvt år siden jeg ble kjent med disse problemstillingene gjennom et oppslag i Romerikes Blad. Jeg var ikke klar over at regelverket er så rigid og vanskelig å tolke og praktisere. På bakgrunn av foreldrenes og fagfolks erfaringer så jeg helt klart behov for endringer og presiseringer i lovverket for å sikre like rettigheter for begge foreldrene ved omsorg for for tidlig fødte og syke barn. Dette er bakgrunnen for Høyres forslag.

Lovverket er vanskelig å tolke og praktisere på en enhetlig måte. Praktiseringen er også ulik ved de ulike barneavdelinger og lokale trygdekontor. Informasjon om

praktiseringen viser at bestemmelsene til dels praktiseres strengere enn det som i utgangspunktet var lovens intensjon. Derfor er det helt nødvendig med endringer som sikrer et tydelig og enhetlig lovverk, slik at det ikke er tvil om hvordan det skal praktiseres. Det vil gi trygghet og forutsigbarhet for alle parter, ikke minst for foreldrene.

Mange fedre har ikke fått pleiepenger eller annen økonomisk støtte i denne situasjonen. De har måttet ta ut ferie, bruke sykedager for tilsyn av syke barn, egenmelding eller blitt sykmeldt hos egen lege for å få mulighet til å være sammen med sitt for tidlig fødte eller syke barn – og mor. De har opplevd det som svært problematisk å måtte omgå regelverket på denne måten, men det har vært deres eneste mulighet.

Det kan være en stor psykisk belastning for en familie å få et for tidlig født og sykt barn. Barna trenger ofte ekstra behandling og oppfølging over lang tid, ja kanskje flere måneder, og mange familier har små barn hjemme som også trenger omsorg. Derfor må det nå legges til rette for at foreldrene kan være sammen, at de kan støtte hverandre og dele ansvaret i en slik periode. De må slippe å leve med tilleggsbelastninger på grunn av et rigid regelverk.

Høyre mener det er viktig å få en god, fleksibel ordning og muligheter for graderte pleiepenger, slik at det blir like rettigheter for mor og far. Høyre fremmer derfor et forslag, sammen med Fremskrittspartiet. Vi ber Regjeringen fremme forslag om endringer i regelverket for pleiepenger, som for det første sikrer at folketrygdens uttrykk «svært alvorlig sykdom eller skade» defineres likt ved sykehus over hele landet. Det bør også vurderes om dagens sykdomsdefinisjon er for streng. For det andre ber vi Regjeringen sikre en reell mulighet for tilståelse av pleiepenger til begge foreldre etter folketrygdloven § 9-11, også når barnet er innlagt på sykehus. Og for det tredje: sikre en reell mulighet til graderte pleiepenger for begge foreldrene.

Selv om regjeringspartiene ikke støtter forslaget, slik også saksordføreren var inne på, tolker jeg merknadene slik at de er enig i forslaget, og at det gis klar beskjed til Regjeringen om hva som er oppdraget fra et samlet storting. Det er viktig for meg å presisere dette fordi statsråden i utgangspunktet var negativ til endringene.

De endringer som er foreslått når det gjelder ordningen med pleiepenger, er god familiepolitikk, og det er god likestillingspolitikk. Jeg ser fram til å få saken tilbake til Stortinget så raskt som mulig, slik at vi kan foreta de nødvendige endringer.

Jeg tar avslutningsvis opp det forslaget som er fremmet i innstillingen, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Representanten Sonja Irene Sjøli har teke opp det forslaget ho refererte til.

Karin Andersen (SV) [11:18:34]: Først vil jeg også gi honnør til forslagsstillerne, til saksordføreren og til statsråden. Jeg synes at denne saken er en godt eksempel på hvor viktig det er å være åpen og lytte. Jeg skal ikke gå inn i sakens detaljer, det har saksordføreren og forslagsstilleren gjort grundig, men jeg vil bare påpeke at for de

familiene dette gjelder, kan gode ordninger på dette området være det som gjør at familien henger sammen – og det er viktig.

Jeg har lyst til å gå inn på hvordan en slik sak kan komme opp. Forslagsstilleren sa at saken kom opp på grunn av et oppslag i avisen. Det bekymrer meg litt at veldig mange saker kommer opp på dette grunnlaget. Vi har jobbet med denne saken, og tilbakemeldingene vi har fått fra embetsverket, viser at man ikke har registrert mange som har klagd på denne ordningen – og derfor tror man at den fungerer. Men realiteten er jo at de fleste som har hatt behov for denne ordningen, men ikke fått benyttet seg av den, har fått en sykemelding – altså omgått reglene og greid seg. I en slik situasjon setter man seg ikke ned og skriver klagebrev, da konsentrerer man seg om det som er viktigst i livet – og forsøker å få det til å henge sammen. Derfor registrerer man heller ingen klager. Men når man spør fagfolkene, får man høre at dette ikke fungerer godt nok.

Det bekymrer meg at vi ikke har et system som kan fange opp slike feil, og at det må dukke opp enkeltsaker i avisene for at de skal bli registrert i systemet. Det er en utfordring for forvaltningen. Og jeg tror ikke det gjelder bare på dette området, men jeg tror det er slik på veldig mange områder. Vi er nødt til å få en forvaltning som sjøl greier å finne ut om ting faktisk fungerer slik som alle mener at det skal fungere, som registrerer forandringer og kommer med forslag til endringer når det er nødvendig.

Det andre temaet som har vært tatt opp i denne saken, som det også er enighet om at man må se på, gjelder endringer i behandlingsmetoden for en del alvorlig syke barn, der foreldrene også har rett til pleiepenger. Det viser seg at kravet om innleggelse kanskje ikke er det mest relevante lenger. Før var kravet innleggelse i åtte dager. Så endret behandlingsmetodene seg slik at man lå inne kortere tid. Og nå har kravet blitt sykehusinnleggelse. Det viser seg at når det gjelder en del alvorlig syke barn – og den medisinske situasjonen er ikke forandret – gis den medisinske behandlingen poliklinisk, ikke ved innleggelse. Men behovet for omsorg og pleie fra foreldrene er like mye til stede. Derfor er det viktig at vi også ser på endringer i den medisinske utviklingen knyttet til slike velferdsordninger, slik at man faktisk fanger opp dem som har behov for dette. Det er en utfordring. Det er sjølsagt vanskelig å få en forvaltning – og hele systemet – til å fungere slik, men jeg tror at det er helt nødvendig at vi har systemer som sjøl fanger opp ting som ikke fungerer lenger, eller som ikke fungerer etter hensikten.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:22:22]: Representantene fra Høyre tar opp et viktig tema for familier som befinner seg i en svært sårbar situasjon. Det er en stor belastning for en familie å få et for tidlig født barn, og sykt barn, som trenger ekstra behandling og oppfølging over lang tid.

Representanten for Prematurforeningen sa på høringen at følelsene går i berg-og-dal-bane i takt med hva som skjer med den nyfødte. Det kan svinge raskt – fra håp og glede til store komplikasjoner. Også moren til den premature kan bli syk, og da er det ekstra viktig at far er til stede

og kan følge med. Dette er en situasjon der det uansett er viktig at begge foreldrene gjør de samme erfaringene og deler de samme opplevelsene. I en slik situasjon er det ikke riktig at far må ta ut ferie for å kunne være til stede på sykehuset.

Kristelig Folkeparti er glad for at en samlet komite så klart understreker at pleiepenger kan gis til begge foreldrene, etter folketrygdloven § 9–11. Vi mener også at det er riktig at det foretas en individuell vurdering basert på medisinsk skjønn.

Saksordføreren har lagt fram saken på en ryddig måte, som Kristelig Folkeparti støtter.

Jeg synes også det er grunn til å berømme statsråden for å ha snudd i saken, etter at vi hadde den på høring. Det er urimelig at det skal være ulik praksis fra helseforetak til helseforetak og fra trygdekontor til trygdekontor når en skal fortolke dagens regelverk.

Etter folketrygdloven § 9–11 gis det rett til pleiepenger når barn under 18 år har en livstruende eller annen svært alvorlig sykdom eller skade. Begrepet «livstruende» er blitt brukt strengere enn det som var lovens intensjon. Det er positivt at en nå vil gå gjennom retningslinjene i samarbeid med det aktuelle fagmiljøet, slik at en nå får mer lik praksis.

Ettersom en nå har bruk for færre og kortere innleggelse, er det viktig at en også ser på vilkåret i § 9–10, om innleggelse, slik arbeids- og sosialministeren skriver i sitt brev av 24. mars i år.

Selv om dagens Dokument nr. 8-forslag tar opp situasjonen for begge foreldrene med hensyn til pleiepenger når en har for tidlig fødte eller syke barn, vil jeg minne om at begge foreldrene også har rett til omsorgspenger. Fra 1. juli 2005 fikk foreldre med kronisk syke eller funksjonshemmede barn rett til ytterligere ti stonadsdager pr. forelder for hvert kronisk sykt eller funksjonshemmet barn. Dette kan være en god hjelp dersom en trenger å være noe hjemme etter sykehusoppholdet. Familier med store sykdomsbelastninger skal også gis prioritet ved tildeling av barnehageplass.

Kristelig Folkeparti ser fram til resultatet av arbeidet til den interdepartementale arbeidsgruppen som skal vurdere strategier og tiltak for at familier skal kunne kombinere yrkesdeltakelse med omsorg for pleie- og omsorgstrenge familiemedlemmer.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [11:25:53]: Det er gjort et godt stykke arbeid i denne saken, både fra forslagsstillerne, fra saksordføreren og fra arbeids- og sosialministeren. Dette gjør at denne saken kommer positivt ut, og det skal vi være glade for.

Så lenge bestemmelsene om rett til pleiepenger for foreldre ved omsorg for for tidlig fødte og syke barn er hjemlet i vårt lovverk, må vi også forvente at lovverket blir praktisert likt ved sykehus over hele landet. Slik har det altså ikke vært.

Vi opplever ofte at praktiseringen av statlig lov- og regelverk preges sterkt av sektorfaglig myndighet. Statlig styring av sykehusene har nok tydeligvis heller ikke på dette saksområdet gitt mer lik praksis for hvordan pasient-

og pårønderrettigheter håndheves. Fars rett til å ta del i omsorgen for sitt syke barn er ikke et spørsmål som egner seg for skjønsmessige vurderinger ut fra ulike forhold rundt om i landet. Her er det snakk om å få på plass en praktisering av lovverket som er slik vi, lovgiverne, har tenkt oss det. Like tilfeller skal behandles mest mulig likt, uavhengig av familiens bosted.

Jeg er glad for at arbeids- og inkluderingsministeren i sitt svarbrev til komiteen sier at Rikstrygdeverket er gitt i oppdrag å gå gjennom reglene for tildeling av pleiepenger etter folketrygdloven, slik at praktiseringen blir mer i samsvar med lovens intensjon og reglene så tydelige at vi unngår forskjellsbehandling i ellers like tilfeller. Det er riktig som statsråden sier, at det fortsatt må utøves medisinsk skjønn i praktiseringen av lovverket, men målet er at like tilfeller skal behandles likt, og at dette må ivaretas på en bedre måte.

Det er også grunn til å se på vilkårene om innleggelse i sykehus for å kunne motta pleiepenger. Ny teknologi kombinert med press for å få en så rask utskrivning av pasienter som mulig, gjør at barn ofte vil trenge omfattende tilsyn og pleie i hjemmet. Det er viktig at lovverket knyttes til foreldrenes rett til pleiepenger ikke skjerpes, fordi forholdene i helsevesenet har endret seg over tid. Reglene må tilpasses dagens realiteter. Statsråden varsler en vurdering av behovet for en lovendring. Lovendringen må komme dersom det er nødvendig for ikke å forringe begge foreldres mulighet til å ta del i omsorgen av sine syke barn.

Selv om det er framsatt et mindretallsforslag i denne saken, opplever jeg at dette er en sak hvor komiteen og også Regjeringen er enige. Det er det viktige.

André N. Skjelstad (V) [11:28:52]: Først vil jeg takke forslagsstillerne for at de belyser et problem som oppleves som meningsløst og urettferdig for foreldre som har behov for pleiepenger.

Når en familie har et sykt og for tidlig født barn, medfører dette stor belastning for familien. Intensjonen med pleiepenger er å skulle hjelpe familier i en vanskelig situasjon. Dette Dokument nr. 8-forslaget viser at regelverket for å motta pleiepenger kan tolkes, og dermed praktiseres, ulikt mellom landets sykehus.

En rekke interesseorganisasjoner og helseinstitusjoner har gjort komiteen oppmerksom på at det nåværende regelverket er vanskelig å tolke, og derfor har man fått en ulik praksis.

Venstre mener at det er veldig viktig at far og mor likestilles når man kommer i en situasjon hvor man må benytte seg av tilbudet om pleiepenger. At pengene i stor grad har tilfalt mor, gir signaler til far om at han ikke i like stor grad anses som likeverdig i forhold til omsorg av barnet. Slike signaler må vi ikke gi. I tillegg ligger det et tillitsaspekt overfor helse- og trykkesvesenet her som vi ikke kommer unna. Å ha tillit til systemet som skal hjelpe barnet og familien i en slik situasjon, er viktig. Men når en må slåss mot systemet for å få pleiepenger for å ta vare på sitt syke barn og resten av familien, mister en mye av tilliten, og situasjonen blir mye vanskeligere å håndtere.

Under komiteens behandling av saken har vi fått positive tilbakemeldinger fra Regjeringen om at den vil be Rikstrygdeverket om å gå igjennom dagens retningslinjer for å foreta forbedringer, slik at både far og mor tilgodeses med pleiepenger – for så å komme tilbake til Stortinget med forslag til eventuelle endringer av regelverket, hvis det er nødvendig.

Venstre håper at Regjeringen i samråd med Rikstrygdeverket kommer fram til en løsning så raskt som mulig, slik at en får utarbeidet klare retningslinjer som gir familier med for tidlig fødte og syke barn rett til pleiepenger.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:31:02]: I denne saken er det etter min mening ingen reell politisk uenighet. Alle er enige om og opptatt av at rettighetene til foreldre med for tidlig fødte og syke barn skal ivaretas. Som det framgår av mitt brev til arbeids- og sosialkomiteen av 22. februar i år, dekkes endringene i det private lovforslaget allerede av dagens lovverk.

Problemene som enkelte opplever i slike situasjoner, har først og fremst sammenheng med praktiseringen av retningslinjene, som altså kan variere – viser det seg – fra sykehus til sykehus. Departementet har derfor bedt Rikstrygdeverket i brev av 11. april om å gjennomgå retningslinjene i samråd med aktuelle fagmiljøer. Jeg er orientert om at Rikstrygdeverket allerede har startet forberedelsene til en slik gjennomgang.

Når det gjelder kravet om innleggelse i helseinstitusjon for å få pleiepenger etter § 9-10, er jeg kjent med at dette oppleves som et urimelig vilkår, siden det ofte vil bero på tilfeldigheter hvorvidt barnet har hatt status som innlagt eller ikke. Jeg har derfor stor forståelse for foreldrenes situasjon og vil vurdere en eventuell endring. Jeg vil imidlertid presisere at denne regelen ikke er omtalt i lovforslaget eller i innstillingen. Problemstillingen er kommet fram i forbindelse med høringen og er nevnt i komiteens brev av 20. mars 2006.

For øvrig vil jeg vise til mitt brev til komiteen av 24. mars 2006, hvor det er opplyst om at en interdepartemental arbeidsgruppe vurderer strategier og tiltak for å kombinere yrkesdeltakelse med omsorg for pleie- og omsorgstrengende familiemedlemmer. Arbeidsgruppen vil gjennomgå folketrygdloven kapittel 9.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:33:12]: Innleggelse av barn på sykehus oppleves ofte som en belastning både for barn og for foreldre – nesten uansett sykdomsbilde. Foreldrenes tilstedeværelse er svært viktig. Spesielt gjelder dette når undersøkelser skal gjennomføres og prøver skal tas. Foreldrenes tilstedeværelse betyr dessuten en nødvendig avlastning for sykehuspersonellet. I tillegg vil barnet ofte bli utskrevet før det er helt friskt, og det kan være viktig at foreldrene har god innsikt i sykdomsbildet og i de opplevelser som barnet har hatt underveis.

Er statsråden enig i at foreldrenes tilstedeværelse er viktig og nødvendig for alle parter, nesten uavhengig av

sykdommens alvorlighetsgrad, og vil han ta dette i betraktning når saken skal vurderes?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:34:04]: Jeg synes dette er vel krevende – å stå her og si at begge foreldrenes tilstedeværelse er nødvendig, helt uavhengig av hva sykdommen handler om. Jeg tror det finnes eksempler der barn blir innlagt på sykehus en natt eller to, og der det må kunne kalles akseptabelt om samfunnet bidrar med ordninger som gjør at minst en av foreldrene kan være til stede og støtte barnet i den situasjonen det er i.

Jeg vil ikke nå – i et replikkordskifte – si at vi skal legge opp ordningene etter folketrygdloven § 9 på en slik måte at uansett hva som er utgangspunktet for sykehusinnleggelsen, skal det legges til rette for at begge foreldrene kan være til stede.

Sonja Irene Sjøli (H) [11:35:09]: Jeg er glad for at statsråden er positiv til å gjøre de endringer som er nødvendige for å ivareta det som er intensjonen: å møte familiens behov.

Det er etter hvert blitt enighet om at dagens ordning med pleiepenger ikke tar hensyn til hele familien. I praksis er det mor som får pleiepenger. Som jeg var inne på i mitt innlegg, må far bruke andre muligheter for å kunne være sammen med mor og barn. Det er en uholdbar situasjon at de må omgå regelverket.

Som både representanten Karin Andersen og jeg var inne på, er det ikke holdbart at det først er når saker kommer opp i pressen, at vi politikere ofte får innblikk i at et regelverk ikke fungerer godt nok.

Mitt spørsmål er følgende: Hva vil statsråden foreta seg for å sikre at regelverk blir etterprøvd og evaluert, slik at vi kan forsikre oss om at de lover og regler som blir vedtatt her i Stortinget, fungerer etter intensjonen og, som i dette tilfellet, at foreldre og barn får den omsorg de har behov for?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:36:26]: La meg først få si at det gleder meg at jeg skal få lov til å være den statsråden som rydder opp i noe som kunne ha vært ryddet opp i for lenge siden – men bedre sent enn aldri.

Dette skal vi nå ta tak i. Situasjonen med usikkerhet rundt pleiepenger er jo ikke noe som har oppstått etter regjeringsskiftet, men vi tar nå tak i det og skal rydde opp i det.

For det andre vil jeg si at det ikke er noen tvil om at det representanten her påpeker, er viktig. Det er viktig at vi fra departementet – og Rikstrygdeverket – er lydhøre med hensyn til hvordan regelverket vårt praktiseres. Men jeg tror at vi nærmest uansett vil være i den situasjonen at vi på en eller annen måte får avdekket enkeltsaker, og at vi da får sannhetens øyeblikk for lov og regelverk.

Jeg tror vi må prøve å jobbe på alternative måter, men vi må også være veldig lydhøre for disse eksemplene når de først kommer opp.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:37:36]: Folketrygden gir pleiepenger til den som har omsorg for barn

innlagt i institusjon. Pleiepengene ytes tidligst fra 8. dag, regnet fra innleggelsen. Dagens medisinske og teknologiske utvikling fører til at sykehusoppholdene blir stadig kortere, og det blir dermed større behov for oppfølging hjemme. Dette fører til at mange ikke oppfyller retten til pleiepenger.

Med bakgrunn i ny erfaring vil jeg spørre statsråden om han mener det kan være grunn til å se på disse reglene på nytt.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [11:38:15]: Svaret på det er ja. Så vidt jeg husker, var dette blant de temaene vi også jobbet med i forrige fireårsperiode, da jeg hadde gleden av å sitte i sosialkomiteen sammen med representanten Woie Duesund.

Som jeg også sa i mitt innlegg fra talerstolen her nå, har jeg vært klar over, og er klar over, at dette er en problemstilling. Vi ser en medisinsk utvikling som går i retning av at stadig større og kompliserte inngrep foregår poliklinisk. Ofte er det ikke snakk om en innleggelse i det hele tatt. Det skaper en ny situasjon, som vi er nødt til å gjennomgå. Men jeg er nødt til å si det slik: Det er ingen ting av det vi her gjør, som ikke koster noe. Vi må derfor se det i en sammenheng. Det er ikke uten grunn den forrige regjeringen landet på at regelverket skal være slik som det er på dette området. Men vi skal gjennomgå det, se på det. Og så føler jeg meg trygg på at det vil bli etterspurt handling fra Stortinget, og det skal jeg legge opp til.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk. Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, sjå side 1986)

S a k n r . 3

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Martin Engeset om utvidelse av ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd (Innst. S. nr. 128 (2005-2006), jf. Dokument nr. 8:40 (2005-2006))

Presidenten: Etter ønske frå arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletida blir avgrensa til 40 minutt og fordelt med inntil 5 minutt til kvart parti og inntil 5 minutt til statsråden.

Vidare vil presidenten foreslå det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter statsråden sitt innlegg innafor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Presidenten ser det som vedteke.

Sverre Myrli (A) [11:40:29] (ordfører for saken): En av de store utfordringene i velferdssamfunnet er de som faller utafør – de som ikke tar del i den velstandsøkningen som flertallet har. Hvis vi regner sammen de som er uføre, de som til enhver tid er sjuke og sjukmeldte, de som går på attføring og rehabilitering, i tillegg til de som er ar-

beidsledige, har vi til enhver tid mange hundre tusen som står på sidelinja. Hvis vi i tillegg tar med dem som ufrivillig må ta til takke med deltidsstillinger, blir antallet enda høyere. Derfor er en av de store utfordringene å få til et mer inkluderende arbeidsliv. Flere må rett og slett med – være med på innsida, ikke stå på utsida og se på de andre.

Det er en stor utfordring å unngå en like stor økning i antall uførepensjonerte som vi har hatt de siste åra. Det virker som om det er brei politisk enighet om det, noe både den forrige regjeringa og den nåværende regjeringa har fokusert på. Derfor er det også de siste åra introdusert ulike ordninger for å aktivisere flere og unngå at flere blir passive stønadsmottakere.

Forsøksordningen med uførepensjon som lønnstilskudd er én slik ordning. Ordningen går ut på at den uførepensjonerte får vanlig lønn utbetalt fra arbeidsgiver, mens arbeidsgiver får uførepensjon som et lønnstilskudd fra myndighetene. Etter at forsøket ble iverksatt i fem fylker i fjor, har ECON på oppdrag fra departementet evaluert ordningen.

Det er ingen tvil om at det er mange gode eksempler knyttet til – og erfaringer med – ordningen så langt, men det er også noen utfordringer, noe evalueringa så langt viser. Derfor vil forsøksordningen med uførepensjon som lønnstilskudd og mange andre virkemidler – jeg understreker det – bli vurdert når Stortinget til høsten skal i gang med arbeidet med stortingsmeldinga om arbeid, velferd og inkludering sett i en helhetlig sammenheng.

Det er særlig to ting ved ordningen med lønnstilskudd som en må se nærmere på. Det er om de som har fått innvilget uførepensjon etter 1. januar 2004, skal være omfattet av ordningen, og om også de som har tidsbegrenset uførestønad, skal være omfattet av ordningen. Det tredje er om den geografisk skal ha et større virkeområde, noe som vel ville vært naturlig. Ingen av de to første gruppene jeg nevnte, er i dag omfattet av ordningen.

Forslagsstillerne sier at Regjeringa har en altfor passiv holdning, fordi en ikke på hælen kan utvide ordningen til også å omfatte de gruppene jeg nettopp nevnte, og til å omfatte et geografisk større område. Det må jeg si er – for å si det på en pen måte – ganske freidig. Den ene av forslagsstillerne var endatil medlem av den regjeringa som gikk av i oktober, og som introduserte hele ordningen – med de begrensninger den har – i fjor. Det var altså ikke åpenbart i fjor høst at disse gruppene skulle være med i ordningen, men når forslagsstillerne la fram forslaget fire–fem måneder etter regjeringsskiftet, var det helt åpenbart at disse gruppene måtte med.

Helt til slutt: Dagens behandling er ingen avvisning av forslaget om å utvide ordningen med uførepensjon som lønnstilskudd, men flertallet – inkludert to av de tre forrige regjeringspartiene – vil se på forslaget i en større sammenheng når velferdsmeldinga kommer til høsten.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [11:45:14]: Veien til bedret økonomi, deltakelse i samfunnet, inkludering og aktivitet går i svært stor grad gjennom arbeid. Det sterkt økende antall uføretrygdete er en utfordring både for samfunnet og for den enkelte uføretrygdete. Dette er det

politisk enighet om. Derfor har det også vært satt inn en del tiltak for at uføretrygdete som ønsker å prøve seg i arbeidslivet, skal gis denne muligheten. Og det er bra.

Den forrige regjeringen introduserte en forsøksordning hvor uføretrygden kunne benyttes som lønnstilskudd. Både partene i arbeidslivet og flere organisasjoner hadde etterlyst en slik ordning. Fem fylker fikk være med på ordningen, og dette støttet Fremskrittspartiet. Foreløpige signaler sier at ordningen i liten grad har vært benyttet, og ECON konkluderer med at det er for tidlig å si noe om virkningen av ordningen.

Fremskrittspartiet har fått signaler fra personer som er frustrerte og irriterte fordi de ikke får lov til å benytte seg av ordningen, enten fordi de bor i feil fylke, eller fordi de ble innvilget uføretrygd etter 1. januar 2004. Fremskrittspartiet mener derfor at det ikke skulle være noe til hinder for allerede i revidert nasjonalbudsjett å åpne for å gi det samme tilbudet til alle som måtte ønske å benytte det.

Fremskrittspartiet har også registrert at uføretrygdete med svært lav restarbeidsevne møter fordommer og motforestillinger mot at de faktisk vil benytte denne restarbeidsevnen. Det påstås at de blir møtt med utsagn som: At du gidder å tviholde på de 20 prosentene! De mener selv at til tross for at stillingsbrøken er svært lav, oppleves den som lyspunktet i livet. Det å måtte komme seg opp og ut, få treffe gode kollegaer, bli oppdatert og tilhøre det felleskapet som et arbeid gir, er svært viktig for dem, og de ønsker seg en aksept og en anerkjennelse for at de stiller på jobb – om det så bare er 20 pst. De ber om at det å bruke sin restarbeidsevne skal ses på som en plikt og en retthet. Jeg håper Stortinget vil gi dem dette.

Med dette tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Kari Kjønaas Kjos har tatt opp dei forslaga ho refererte til.

Martin Engeset (H) [11:48:09]: Det har vært en sterk økning i antall uføretrygdete over en årrekke, fra nærmere 250 000 personer i 1997 til over 315 000 personer i 2005.

Det sier seg selv at dette er en enorm utfordring i arbeidet med å skape et mer inkluderende arbeidsliv, og det stiller krav til utprøving av nye virkemidler.

Mange uføretrygdete gir uttrykk for at de ønsker en ny sjanse til å komme tilbake i arbeid. Vellykket reaktivisering vil kunne gi en stor samfunnsøkonomisk gevinst. Men enda viktigere: Det er sløsing med menneskelige ressurser når personer som slett ikke vil være trygdet, men som ønsker en jobb, ikke får anledning til det.

Etter Høyres mening bør alle trygde- og stønadsordninger oppmuntre og hjelpe mennesker til å komme i arbeid, ikke minst fordi det betyr svært mye for den enkelte uføretrygdetes selvrespekt å få en ny sjanse til å gå fra passivitet til deltakelse, inkludering og aktivitet. Dette er bakgrunnen for at regjeringen Bondevik II introduserte en ny forsøksordning hvor uføretrygden benyttes som lønnstilskudd. Ved å vri utbetalingen av passive stønader mot å bruke aktive tiltak kan uføretrygden på nærmere vilkår inngå som et lønnssubsidium til arbeidsgivere som anset-

ter uføretrygdede som ønsker å prøve seg i arbeidslivet. Målet med ordningen er å få flere uføretrygdede tilbake i arbeidslivet.

Den uføretrygdede får utbetalt normal lønn på linje med andre arbeidstakere i virksomheten. Tiltaket har en varighet på maksimalt fem år. Arbeidstakeren har i denne perioden en hvilende pensjonsrett, noe som innebærer at han eller hun kan få tilbake uføretrygden dersom arbeidsforsøket ikke lykkes. Og dette er viktig. Både partene i arbeidslivet og funksjonshemmedes brukerorganisasjoner har etterlyst en slik ordning. Gjennom ordningen senkes arbeidsgivernes terskel for å prøve ut den uføretrygdede i arbeid, samtidig som den uføretrygdede lettere kan prøve ut sin arbeidsevne. En økt tilbakevending fra uføretrygd til arbeid vil over tid redusere statens utgifter til uføretrygd. Forsøket ble iverksatt i 2005 i fylkene Hedmark, Rogaland, Sør-Trøndelag, Telemark og Troms.

Jeg har registrert at statsråden nå slår fast at han vil se på dagens ordninger for reaktivisering til arbeidslivet, herunder en utvidelse av denne ordningen, i sammenheng med stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering, som skal legges frem høsten 2006. Det er bra. Det ligger vel kanskje litt i sakens natur at den som til enhver tid sitter i regjering og er ansvarlig statsråd, har mer lyst til å fremme forslagene selv enn å akseptere at det blir resultater som følge av forslag fremmet av opposisjonen. Det er i og for seg greit, men jeg synes at med de resultatene vi allerede har, og med de svakhetene vi ser ved ordningen, er det for passivt ikke allerede nå å rette opp det som kan gjøre den enda mye bedre.

Det er et faktum at forsøksordningen med uførepensjon som lønnstilskudd har gitt en rekke personer en ny sjanse til å prøve seg på arbeidsmarkedet, og at dette betyr svært mye for den enkeltes livskvalitet og selvrespekt. Jeg ser ingen god grunn til at uføretrygdede i 14 av landets fylker skal nektes denne muligheten til deltakelse, inkludering og aktivitet.

I media har det fremkommet at bare et fåtall personer foreløpig benytter seg av ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd. Det gir imidlertid ikke grunnlag for å konkludere med at ordningen har vært mislykket. For det første er det bare vel et år siden ordningen ble innført, for det andre kommer det signaler om at ordningen i dag har begrensninger som gjør det umulig for store grupper av uføre å delta, selv om de er motivert for det.

Lokale trygdekontorer rapporterer om eksempler på at uføre har ønsket å komme i arbeid med uføretrygd som lønnstilskudd, men de har falt utenfor ordningen fordi de har fått sin uføretrygd etter 1. januar 2004. Med dagens bestemmelser vil disse for alltid være utelukket fra ordningen. Derfor har Høyre i forslaget som behandles her i dag, tatt til orde for å vurdere om ordningen kan utvides til å omfatte også dem som har fått uføretrygd etter 1. januar 2004.

Dagens begrensning innebærer f.eks. at ingen med midlertidig uførestønad kan delta i ordningen med lønnstilskudd. Dette er svært uheldig i en situasjon der, ifølge Aetat, kun 470 av vel 30 000 mottakere av midlertidig uførestønad pr. i dag går på arbeidsmarkedstiltak. Dette

viser at kun et fåtall følges opp i tråd med Stortingets intensjon da ordningen med tidsbegrenset uførestønad ble innført.

På denne bakgrunn må jeg si jeg er skuffet over at Regjeringen ikke er villig til å se på om ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd kan utvides allerede i vår. En utvidelse av ordningen ville ha vært et svært positivt signal til de mange som har et sterkt ønske om å prøve seg i arbeid og aktivitet, og det er synd at Regjeringen ikke ønsker å gi et slikt signal nå.

Karin Andersen (SV) [11:53:28]: Jeg tror at det har vært knyttet store forventninger til ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd, som nå har vært en forsøksordning i ganske kort tid. ECON-rapporten som viser at det er mange forutsetninger som ikke har vært til stede for at dette skal lykkes, er vi nødt til å ta på alvor. Derfor er den kritikken som kommer fra Høyre i dag, ganske forunderlig. Det er den regjeringen som Høyre var med og bestyrte, som har lagt føringene for denne ordningen.

De erfaringene som har kommet fram etter ECON-rapporten, må tas på alvor og ses i en større sammenheng. Det er ikke grunn til å slå fast at vi skal utvide ordningen slik den er i dag, når så mange andre forutsetninger må være på plass for at den skal lykkes.

Noe av det som den forrige regjeringen la fram, var begrensninger i forhold til når man hadde fått uføretrygd, og at det heller ikke skulle være tidsbegrenset uføretrygd. Det er kanskje slik at hvis du har gått på uføretrygd lenge, er det vanskeligere å komme tilbake til arbeidslivet enn hvis du har gått kort tid. Det er kanskje slik at hvis du er innvilget en tidsbegrenset uføretrygd, er du i en situasjon der det kunne være mer hensiktsmessig med aktive tiltak i forhold til å komme ut i arbeidslivet. Men jeg registrerer at den forrige regjeringen ikke mente at det var riktig. Da har vi faktisk behov for å gå gjennom dette skikkelig i forhold til de forskningsresultatene som nå er på plass.

Jeg har lyst til å si litt om det, for jeg tror det er viktig – ikke bare hvis vi skal lykkes med å få flere av dem som nå er på uføretrygd ut igjen i jobb, men også andre som står utenfor arbeidslivet. Disse forskningsresultatene peker på viktige ting, de peker på at veldig mange faktisk har manglende kompetanse i forhold til det arbeidslivet de skal ut i. Det nytter verken med plikt eller mulighet hvis man faktisk mangler den kompetansen som skal til. Få av dem som lever på uføretrygd, har spesielt god råd eller ser seg i stand til å ta risikoen ved å ta opp studielån for å skaffe seg den type kompetanse sjøl. Noen kan være i en slik situasjon, men det vil være et fåtall. Hvis man mener alvor med dette, må man selvfølgelig ha et system som gjør at man kan sikre den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Man får ikke en jobb hvis ikke arbeidslivet etterspør den kompetansen man har.

Det viser seg også at en del har helseproblemer som i utgangspunktet vanskelig lar seg kombinere med arbeid. I dag har man en debatt der det høres ut som om de fleste av dem som er på uføretrygd, egentlig ikke skulle ha vært det og egentlig ikke er så veldig syke. Det er nok slik at det er mange som har lyst til å jobbe, men flertallet av dem

har helseproblemer, som er grunnen til at de har fått uføretrygd. Det gjør at det vil være vanskelig, i hvert fall hvis det ikke er en veldig liten del man kombinerer med arbeid. Det ønsker SV skal bli mulig. Men det krever noe mer enn at man hever en pekefinger og sier at ja, nå er det lov.

Mange peker på at økonomi kan være et problem. Det er klart at hvis du taper penger på å jobbe, er det vanskelig. Det er også et tema som man i forbindelse med stortingsmeldingen til høsten er nødt til å se på – hvordan man kan kombinere ulike typer ytelser og trygd med arbeid på en slik måte at det lønner seg å arbeide. Det er flere ordninger i dag som er slik at hvis du har et lavt beregningsgrunnlag for ytelsen eller trygden i utgangspunktet, kan du veldig fort komme i en situasjon der sjøl en liten arbeidsinnsats medfører et stort økonomisk tap. De fellene er vi nødt til å få bort.

Så litt til Fremskrittspartiets forslag i innstillingen. Der sier de ganske oppsiktsvekkende at alle trygde- og stønadsmottakere skal ha plikt til å delta med den resterende arbeidsevnen. Jeg ønsker meg i alle fall først en avklaring når det gjelder «alle trygde- og stønadsmottagere»: Betyr det også landets alderspensjonister? Det kan se slik ut i forslaget, men jeg regner med at det kanskje ikke er tilfellet.

Jeg spør også da: Hvordan skal denne plikten utøves, hvis det ikke er et arbeidsmarked der som stiller arbeidsplasser til disposisjon og er villig til å ta imot denne arbeidskraften? Betyr det at folk, fordi de ikke får jobb, også skal stå uten inntekt?

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplansen.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [11:58:30]: Mellom 600 000 og 700 000 personer i arbeidsfør alder står i Norge i dag utenfor arbeidslivet og mottar trygd, rehabiliteringspenger, attføringspenger eller sykepenger. Det er liten tvil om at blant alle disse menneskene er det flere som på en eller annen måte kan delta i arbeidslivet. Vi må legge til rette for at den arbeidskraftreserven som skjuler seg i denne gruppen, kan brukes.

La meg imidlertid gjøre det klinkende klart at Kristelig Folkeparti mener at det norske velferdssamfunnet gjennom ulike stønads- og pensjonsordninger skal gi arbeidsuføre mulighet til et meningsfullt og verdig liv. Vi ønsker på ingen måte å legge stein til byrden for dem som av ulike helsemessige årsaker ikke har mulighet til å delta i arbeidslivet.

Men vi er sikre på at det finnes flere som har potensial til å gå fra passiv stønad til aktiv yrkesdeltakelse. Vi ønsker at det skal tilrettelegges for at disse kan tilbakeføres til yrkesaktivitet. Årsaken til det er todelt:

For det første er det viktig for oss i Kristelig Folkeparti å motivere til arbeid, fordi vi tror at arbeid og aktivitet vil bidra til bedre livskvalitet for mange. Det å ha en jobb betyr mye for selvfølelsen, for sosial kontakt, og ikke minst har det stor betydning for økonomien.

For det andre er det en kjensgjerning at overgang fra trygd til arbeid er god samfunnsøkonomi. Det er derfor

kløkt å satse på tiltak som gjør veien tilbake til arbeidslivet lettere og mindre risikofyllt.

Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes intensjoner. Vi er utålmodige etter å få flere fra trygd til arbeid.

Den prøveordningen som i dag eksisterer i fem av landets fylker, hvor uføretrygd benyttes som lønnskudd, ble iverksatt av Bondevik II-regjeringen og var ment å skulle utvides til å bli en landsdekkende ordning. Dette er fortsatt Kristelig Folkepartis ønske.

Når vi nå har valgt å støtte Regjeringens anbefaling om å vente med å gjøre ordningen landsdekkende, er det fordi vi ser at evalueringen av prøveordningen kan tilsi at det gjøres visse endringer i vilkårene og incentivene for å bruke ordningen.

Vi har også merket oss at arbeids- og inkluderingsministeren i brev til komiteen har omtalt ordningen med uførepensjon som lønnskudd på en positiv og imøtekomende måte, og forventer på den bakgrunn at Regjeringen til høsten fremmer forslag for Stortinget om å gjøre ordningen permanent og landsdekkende. For oss i Kristelig Folkeparti er det dessuten viktig at ordningen gjøres gjeldende også for dem som har fått uførepensjon etter 1. januar 2004.

Regjeringen har varslet en større sak til høsten om virkemiddelapparatet i den nye arbeids- og velferdsforvaltningen. Det vi her er inne på, nemlig tilbakeføring av personer til arbeidslivet, er selve kjernen i arbeidet til den nye etaten. Det er svært viktig at Stortinget går grundig inn i dette og bidrar til å finne samlende og varige løsninger på utfordringene som er forbundet med at hver femte person i arbeidsfør alder i Norge har trygd som hovedinntektskilde.

Vi i Kristelig Folkeparti ser med forventning fram mot Regjeringens forslag på dette området, og tar sikte på å bli en konstruktiv og utfordrende samarbeidspartner.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [12:02:37]: Vi har en velferdsforvaltning i sterk forandring. Senere i vår skal vi behandle arbeids- og velferdsforvaltningsloven. Til høsten har arbeids- og inkluderingsministeren varslet at vi får stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering. Målsettingen for det rød-grønne stortingsflertallet er å skape velferdsordninger som fjerner flest mulig av de tersklene som holder folk ute fra arbeidslivet. Jeg har forstått at det er bred enighet om en slik politikk i Stortinget.

Forsøket med at uførepensjon kan brukes som lønnskudd, ble vurdert som et viktig skritt for å gjøre arbeidslivet mer tilgjengelig. Så må vi altså konstatere at ordningen ikke har hatt den effekt vi trodde og håpet.

Evalueringen sier en god del om årsakene til det: Potensialet for arbeidsaktivitet blant personer med uførhet er lavere enn det vi trodde. Det er en tidkrevende prosess å motivere personer som har vært ute av arbeidslivet i lang tid, til å søke seg tilbake. De som er motivert for å jobbe, har ofte ikke nødvendig kompetanse, og mange har behov for et attføringsløp. Vi har altså ikke et arbeidsliv som nødvendigvis står åpent for denne gruppen, selv om mange kan være motivert for å gå ut i det.

Ambisjonene er de samme hos flertallet og mindretallet i denne saken. Vi ønsker å sikre flere adgang til arbeidslivet og er positive til at ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd skal utvikles og føres videre. Jeg tror ikke at Fremskrittspartiet og Høyres ønske om å utvide ordningen allerede nå er noe spesielt konstruktivt bidrag til å sikre arbeidsmuligheter for flere. Evalueringen som er gjort, tyder jo på at det trengs mer tid til å finne de gode tiltakene som gjør at både arbeidsgivere og uføretrygdede våger å gå inn i ordningen og våger å gå videre.

Så foreslår Fremskrittspartiet plikt for alle trygde- og stønadsmottakere til å delta i arbeidslivet med den restarbeidsevne de måtte ha. Dette er ikke en tilnærming som bidrar til å sikre den arbeidslinjen i velferdspolitikken vi fra Senterpartiet vektlegger. Å gjøre uførepensjonister til «de skyldige» – for det er jo det man gjør – for at så mange står utenfor arbeidslivet, er både overforenklet og en stygg stigmatisering. Vi har verken et arbeidsliv som er tilstrekkelig fleksibelt og åpent for å ta imot alle som har arbeidsevne og arbeidsvilje å tilby, eller – og det må vi ta ansvaret for – offentlige ordninger som er tilstrekkelig tilpasset et mer inkluderende arbeidsliv.

I statsrådets brev til arbeids- og sosialkomiteen som er vedlagt innstillingen, heter det at det tas «sikte på å fremme forslag om en landsomfattende ordning for uførepensjonister som vil prøve seg i arbeidslivet». Det sies også at det vil bli vurdert å fjerne begrensningene knyttet til når uførepensjonen er innvilget. Jeg er ganske sikker på at vi er tjent med å ta oss tid til å få fram de ulike sider ved saken, og at vi får dette før Stortinget går videre med denne ordningen. Men at vi skal videre, og at ambisjonene her skal være åpenbare og tydelige, og at arbeids- og inkluderingsministeren vet at han har oss i ryggen, skal det ikke være tvil om.

André N. Skjelstad (V) [12:06:36]: Norge bruker over 100 milliarder kr i året på trygder til folk i arbeidsfør alder. Det er mer enn vi bruker på alle norske alderspensjonister til sammen. Trygdeutgiftene øker voldsomt hvert eneste år, og hver femte person i yrkesaktiv alder har trygd som sin hovedinntektskilde. Det er nå over 300 000 personer som er uføretrygd. Vi har dermed flere uføretrygdede enn industriarbeidere i Norge. Minst like mange er borte fra arbeid, enten fordi de har sykepenges, er arbeidsledige, er under attføring eller har sosialstønad. Dette synliggjør at vi ikke makter å hindre at stadig flere faller utenfor arbeidslivet og blir stønadsmottakere. Flere i arbeid og færre på stønad er helt grunnleggende for at vi skal kunne klare å opprettholde våre velferdsordninger i fremtiden. Dette krever reformer av dagens velferdsstat.

Systemet med uføretrygd må reformeres slik at den sterke veksten i antall uføretrygdede kan reduseres. Da Bondevik II introduserte uføretrygd som lønnstilskudd, var det et tiltak for å få folk tilbake i arbeid, fordi vi vet at det å kunne arbeide betyr like mye for uføretrygdede som for andre.

Forslagsstillerne vil at personer som har fått innvilget uføretrygd etter 1. januar 2004, også skal få tilgang til denne ordningen. Dette er Venstre positivt til. Etter da-

gens bestemmelser er det kun de som ble uføretrygd før 1. januar 2004, som har rett til å kreve uføretrygd som lønnstilskudd. Å ekskludere noen fra ordningen av denne grunn aksepterer ikke Venstre.

Hensikten med uføretrygd som lønnstilskudd er å få flest mulig tilbake i arbeid gjennom oppfølging i stønadsperioden. Tilknytning til arbeidslivet er i den forbindelse avgjørende viktig, ettersom vi vet at lang tids lediggang gjør det betydelig vanskeligere å komme tilbake i arbeid. For at mennesker som blir uføretrygd, skal ha større muligheter til å komme seg ut i arbeidslivet, er det avgjørende at det eksisterer et arbeidsmarked som er villig til å ansette dem. Vi kan lage så fine ordninger for uføretrygdede som vi bare kan og vil, men det er ikke mye monn i slike ordninger hvis det ikke er et arbeidsmarked til å ta imot dem.

Aetat må derfor i mye større grad fokusere på å komme i kontakt med bedrifter som er villig til å ansette uføretrygdede, og Regjeringen må gi arbeidsgivere som er villig til å ansette uføretrygdede, bedre incentiver enn hva dagens system gir. Mange arbeidsgivere kvier seg for å ansette uføretrygdede, fordi byråkratiet rundt ansettelsen er tungrodd og forholdet mellom Aetat og arbeidsgiver kan føles vanskelig.

Representanten Sundsbø pekte på et vesentlig moment, nemlig at vi må ha et arbeidsliv som er i stand til å ta imot. Venstre er enig i at det må settes større fokus på å få kontakt med potensielle arbeidsgivere som kan gi de uføretrygdede tilbud om jobb. Dette sammen med å gjøre en revidert utgave av forsøksordningen med uføretrygd som lønnstilskudd landsdekkende og gjeldende også for dem som har fått uførepensjon etter 1. januar 2004, er et godt tiltak, som kan føre til at vi får flere fra trygd over i arbeid.

Venstre er positivt til å se på denne ordningen, men mener at den naturlige sammenhengen vil være å komme tilbake i forbindelse med velferdsmeldingen som kommer til høsten.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:10:02]: Regjeringen varslet allerede i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 1 at den ønsket å gjøre det lettere å kombinere arbeid og trygd, og at den ønsket å innføre en ordning med uføretrygd som lønnstilskudd i alle fylker.

Jeg er primært opptatt av å ha egnede virkemidler for uførepensjonister som ønsker å prøve seg i arbeidslivet. Det har siden 1990-tallet vært gjennomført flere tiltak med sikte på å få flere uførepensjonister tilbake i arbeid. Forsøket med uførepensjon som lønnstilskudd er i 2005 satt i verk i fem prøvefylker: Hedmark, Rogaland, Sør-Trøndelag, Telemark og Troms. Så er det viktig å gjøre oppmerksom på at i de øvrige fylkene i landet pågår det et annet forsøk med lønnstilskudd ved reaktivisering av uførepensjonister i ordinær virksomhet, hvor det gis et ordinært lønnstilskudd samtidig som det benyttes særlige regler for inntektsprøving av uførepensjon mot arbeidsinntekten. Når det gjelder personer som mottar tidsbegrenset uførestønad, og som derfor ikke har mulighet til å benytte seg av de to forsøksordningene, kan disse benytte seg av

de fleste andre arbeidsmarkedstiltak som Aetat administrerer, herunder lønnstilskudd.

Forsøket med uførepensjon som lønnstilskudd har vært høyt prioritert, men det har av ulike årsaker vist seg vanskeligere enn forventet å rekruttere uførepensjonister til forsøket. Verken ordningen med uførepensjon som lønnstilskudd eller ordningen med lønnstilskudd ved reaktivisering av uførepensjonister har derfor fått det omfanget man i utgangspunktet hadde håpet på.

Jeg ønsker derfor å ta meg tid til en grundig gjennomgang av alle de ulike reaktiviseringsvirkemidlene. Jeg vil ta utgangspunkt i ECONs analyser og se alle virkemidlene for å få uførepensjonister ut i arbeid i sammenheng i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen om arbeid, velferd og inkludering som skal legges fram høsten 2006. Jeg vil bl.a. se på om avgrensningen av målgruppen for ordningene er fornuftig, og da særlig på om de som har fått innvilget tidsbegrenset uførestønad eller uførepensjon etter 1. januar 2004, også bør omfattes av ordningen. Men jeg vil også se på hele innretningen av ordningen.

Inntil denne gjennomgangen er foretatt vil jeg fortsette det arbeidet som blir gjort i forbindelse med de to forsøkene med uførepensjon som lønnstilskudd og lønnstilskudd ved reaktivisering av uførepensjonister.

Jeg tar sikte på å fremme forslag om en landsomfattende ordning for uførepensjonister som vil prøve seg i arbeidslivet. Jeg ser det imidlertid ikke som hensiktsmessig å gjøre det før vi har fått en mer helhetlig gjennomgang av alle sider ved gjeldende ordninger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [12:13:29]: Et av de største hindrene for å få personer som står utenfor arbeidslivet, tilbake i arbeid, er tiden den enkelte har vært ute av jobb. Mange har vært ledige for lenge før de får tilbud om en tiltaksplass, og det er hovedårsaken til at attføringsprosenten i Norge er så lav som 20 pst.

Personer med uføretrygd har ofte vært ute av arbeidslivet i mange år. Muligheten for tilbakeføring til arbeidslivet er til stede, og derfor er det viktig å ha mulighet til å bruke trygden som lønnstilskudd. Men kanskje enda viktigere er det å sikre at personer som av ulike årsaker har falt ut av arbeidslivet, fanges opp tidligst mulig og gis nødvendig bistand. Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å gjøre veien fra ledighet og passivitet til arbeid, aktivitet og sosial kontakt kortere enn den er i dag?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:14:35]: Dette er et svært omfattende spørsmål, så jeg tror jeg må begrense meg til å si at jeg er grunnleggende enig med spøreren i beskrivelsen av utfordringen.

Et tall som jeg ofte bruker for å illustrere det, er at hvis man ser på dem som har vært sykmeldt i Norge sammenhengende i ett år – det er jo den tidlige fasen i et eventuelt lengre løp – er det bare 17 pst. som noen gang kommer tilbake i jobb. Og etter det starter vi attføringsløpene og rehabiliteringsprosessene. Sjansen for da å lykkes er veldig liten. Derfor vil jo det temaet som Woie Duesund her er

inne på, være et hovedtema i den stortingsmeldingen som kommer i høst. Der vil vi gjennomgå alle ordningene, både med tanke på å få dem til å virke mer effektivt, forenkle dem, slik at vi kan bruke mer tid i NAV til brukerrettet arbeid og mindre til administrativt arbeid, og ikke minst hvordan vi skal kunne komme tidligst mulig i gang med attføringsløpet.

Martin Engeset (H) [12:15:54]: Jeg er glad for at debatten har vist at det er veldig bred politisk enighet om å gjøre det vi kan for å bidra til at flere kan komme seg fra trygd til arbeid. Dette forslaget er et uttrykk for at vi er utålmodige, fordi det haster med å komme i gang med tiltak som virker. Evalueringen har vist at forsøksordningen hadde noen svakheter. Disse svakheterne ønsker vi å rette opp så fort som mulig.

Jeg skjønner at statsråden har behov for å utrede, vurdere, tenke igjennom, ha en helhetlig gjennomgang, som det sies, men forslaget fra vår side er et uttrykk for at vi begynner å bli utålmodige, og at vi venter spent på forslag. Derfor er jeg glad for at statsråden bekrefter her i dag at han vil fremme et slikt forslag til høsten. Det er bra.

Men så har jeg et spørsmål til statsråden nå: Ordningen med tidsbegrenset uførestønad kan se ut til å ha utviklet seg til en slags ventestasjon for endelig uførestønad. Hva vil statsråden gjøre for å bidra til at det ikke skal være situasjonen fremover?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:17:03]: Jeg velger i og for seg bare å uttrykke glede over den utålmodighet som Høyre viser i denne saken, for da har vi felles holdninger.

La meg først si at hadde det vi nå jobber med knyttet til denne ordningen med uføretrygd som lønnstilskudd, bare dreid seg om det geografiske området og hvorvidt en har fått uføretrygd fra før eller etter 1. januar 2004, kunne man ha sett for seg en ganske rask avklaring i form av forslag fra min side. Men poenget er at jeg nok også mener at man må se på hele innretningen av ordningen. Jeg tror at ordningen har for mange avgrensninger som ordning, ikke i forhold til geografi og årstall, men som virkemiddel og hvordan den i sum fungerer. Derfor trenger jeg noe mer tid.

Avslutningsvis vil jeg bare si at forholdet til dem med tidsbegrenset uførestønad også vil være et hovedtema i den meldingen som kommer i høst.

André N. Skjelstad (V) [12:18:18]: Det ble berørt så vidt både av meg og av representanten Sundsbø at vi må ha et arbeidsliv som tar imot og har mulighet til å ta imot uføretrygdede. Da er det nærliggende å spørre: Hvilke incentiver kan statsråden se for seg overfor arbeidsgivere som i større grad åpner for uføretrygdede? Jeg mener at dette er en av de største flaskehalsene. Jeg skjønner selvfølgelig at statsråden ikke kan gi detaljert besvarelse på det, men har han tenkt gjennom i hvilken grad det er mulig å åpne for incentiver for arbeidsgivere som er villige til å ta inn uføretrygdede?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [12:18:56]: Jeg mener i og for seg at det ligger ganske sterke incentiver i den ordningen vi nå diskuterer, og som det altså er foreslått å utvide det geografiske området for. Men det jeg tror, og som også ECON-materialet viser, er at en del arbeidsgivere er betenkte fordi ordningen tross alt har en tidsmessig begrensning. Mange arbeidsgivere vil da si at vel, det er greit nok at vi får veldig gode tilskudd i startfasen, men hva når det har gått noen år? Derfor er spørsmålet om vi trenger en slik tidsavgrensning, blant de temaene vi vurderer i forbindelse med denne meldingen, og om vi skal være så offensive i dette spørsmålet at vi vurderer å fjerne antall år en kan gå på ordningen. Men det er klart at farene med det igjen, og som vi derfor må vurdere, er at man da kan komme i en situasjon der vi får denne ordningen som en litt kraftig utstøtingsmekanisme i forhold til ordinært arbeidsmarked. Derfor trenger vi noe tid på å vurdere det. Men vi søker etter ordninger med sterkere incentiv.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [12:20:37]: Jeg har fått et direkte spørsmål fra representanten Karin Andersen. Jeg synes kanskje dette står ganske klart i forslaget vårt, i og med at vi skriver at det skal være basert på utføregraden. Og hele saken gjelder jo uføretrygdene, så jeg håper det ikke er noen misforståelse. Vi har ikke tenkt å tvinge noen minstpensjonister ut i arbeid.

Spørsmål nr. 2 som jeg fikk, gikk på dette med hvordan man skal utføre sin plikt hvis arbeidsgiver ikke er villig til å gi en muligheten. Da er min påstand at samfunnet i hvert fall først må akseptere at de uføre ønsker å bruke sin restarbeidsevne. Noen sier at de har gode arbeidsgivere som har hjulpet dem til å legge til rette hele veien etter hvert som sykdommen har gjort dem mindre og mindre arbeidsføre, mens andre har opplevd en klar tendens til å bli presset ut av arbeidslivet, til tross for at man mener selv at man kunne bidratt. Da må vi gjøre noe med de holdningene som samfunnet har. Skal vi kunne endre disse holdningene, bør i hvert fall Stortinget gå foran og vise sin holdning, vise at utstøting fra arbeidslivet ikke er akseptabelt. Det er ikke akseptabelt for samfunnet, og det er i hvert fall ikke akseptabelt for den enkelte det gjelder. Bruk av restarbeidsevne skal ikke behøve å oppfattes som en almisse eller en varmetue, men som en plikt og en rettighet.

Tove Linnea Brandvik (A) [12:22:49]: Dagens debatt har på mange måter dreid seg om tidspunkt og geografi, før og etter en gitt dato og i hvilken del av landet vi skal bo.

Man tar opp problemstillinger knyttet til tidsbegrenset uføretrygd, men det som har vært svakheten, og som heldigvis er påpekt i ECONs analyse, er at det kanskje ikke er så enkelt som å si at en skal få lov til å ta med seg midler i en gitt periode og gå ut og jobbe. Bakgrunnen for at folk er i den situasjon de er, med uføretrygd, er at de faktisk har en eller annen variant av sykdom eller skade som gjør

at de ikke har evne til å være i ordinært arbeidsliv. Det er faktisk en veldig grundig vurdering som ligger til grunn for å komme i den situasjonen, både at tilstanden skal være definert som varig – ikke midlertidig, men varig – og at den skal være omfattende, så det er ingen enkel løsning. Heldigvis varsles det at vi skal avvente, at en skal se på hele mennesket, og at det først skal gjøres en helhetlig vurdering. Dette dreier seg faktisk ikke om å få pengene med seg og ta dem med seg til arbeidsgiver, for en er akkurat like syk, skadet eller svak når en kommer dit allikevel, og det er en midlertidig løsning. Her er det snakk om å rehabilitere mennesker, om å skolere mennesker, det er snakk om å lage et tilrettelagt samfunn, om å sørge for hjelpemidler, om å sørge for hjelpetiltak, det er snakk om å behandle når vi kan behandle, og så er det snakk om å respektere, for det er respekten en har behov for.

Derfor er det godt å vite at vi for en gangs skyld skal se på hele apparatet som vi har til rådighet, vi skal vurdere hvordan vi kan få dem inn i arbeidslivet. Man snakker om at de ikke har motivasjon, og at gruppen ikke var like stor. Nei, den er ikke så stor, for det er en grunn for at de kom dit. Det har ikke vært gjort et systematisk arbeid for å motivere dem til å tro på seg selv, det har ikke vært gitt kompetanseoppbygging når de har vært uføretrygdet, de har kanskje ikke endret seg fra det tidspunktet de fikk innvilget en uføretrygd, til de skulle vurderes på nytt. Derfor er det kanskje ikke så rart at samfunnet ikke fant så mange som hadde lyst til å jobbe, eller kunne jobbe, for samfunnet har faktisk vurdert det slik at de var utenfor mulighetsområdet for å kunne yte full innsats. Det er det som er problemstillingene. Så hvis vi skal ha folk tilbake til yrkesaktivitet, må vi gjøre noe med menneskene og med samfunnet, ikke med datoene og geografien for hvor de skal ha lov til å søke.

Heldigvis skal vi se på hele mennesket. Vi skal først vurdere det til høsten, når vi får alle opplysningene inn.

Karin Andersen (SV) [12:25:25]: Jeg synes det er grunn til å merke seg siste talers innlegg. Derfor blir også Fremskrittspartiets forslag i dag så forunderlig. Nå er i hvert fall avklaringen i forhold til alderspensjonistene gjort. Men hvis man får en uføregrad på 50 pst. og får en uføretrygd på 50 pst., er det forventet at man skal jobbe eller leve av 50 pst. uføretrygd i dag? Det er helt umulig å skjønne hva dette betyr hvis det ikke skal være noen kutt i ytelsene ut fra det. Man tror altså fremdeles at det å skape økonomisk utrygghet for folk som er i en helsemessig vanskelig situasjon, skal bedre forholdene deres på arbeidsmarkedet. Det er helt umulig å forstå.

Det ble åpnet et dokumentasjonssenter for å kartlegge situasjonen for funksjonshemmede for ikke mange uker siden. Samtidig ble det gjennomført en MMI-undersøkelse som viste hvordan arbeidsgivere så på folk som hadde funksjonshemninger, i forhold til ansettelser, og det viste seg her at fordømmene var ganske hårreisende, må jeg si. Man var omtrent like tilbøyelig til å ansette funksjonshemmede som gjengangerkriminelle. Altså: Mange av dem som lever på uføretrygd i dag, har funksjonshemninger, og så er det da dommer i samfunnet og i arbeids-

livet om at denne funksjonshemningen gjør noe, slik at de ikke er attraktive i arbeidsmarkedet, helt uavhengig av at de faktisk har kompetanse. Da er det det vi er nødt til å gjøre noe med, før vi begynner å vifte med utrygghet i forhold til de økonomiske stønadene til folk som ikke har en mulighet fordi de faktisk blir diskriminert. Det er ganske alvorlig, og jeg mener at også det offentlige her er nødt til å gå foran på en mye sterkere måte enn i dag, ha det gjennomsyret i sin arbeidsgiverpolitikk at man skal ha et antidiskrimineringsperspektiv der mangfoldet omfatter også dem som har funksjonsnedsettelse. Vi vet at funksjonshemmet ungdom som tar lange utdanninger, ikke får jobb i dag. Det er ingen grunn til at de ikke skulle få det, fordi de har kompetanse, og de kan gjøre jobbene. Men de får det altså ikke, fordi:

1. De konkurrerer dårlig når det gjelder sommerjobbene f.eks., så de stiller helt uten praksis når de går ut i arbeidslivet.
2. De møtes med massiv diskriminering, og de møtes med fysiske barrierer.

Dette er ting vi må gjøre noe med før vi begynner å moralisere over at folk faktisk har en uføretrygd og kanskje har en funksjonsevne igjen, men ikke kan få prøve seg i arbeidslivet. Derfor ser SV spesielt fram imot at vi får på plass et helhetlig regelverk mot diskriminering i arbeidslivet, og at offentlig sektor og også staten påtar seg et større ansvar for å gi konkrete arbeidstilbud til folk med funksjonsnedsettelse.

Presidenten: Kari Kjønås Kjos har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [12:29:04]: Det er underlig at ethvert forslag fra Fremskrittspartiet er et «moraliserende» forslag. Selvfølgelig handler det ikke om å ta fra folk rettigheter eller gi dem utrygghet i forbindelse med økonomi. Det handler om folk som blir syke og gradvis blir svekket, og som sier at de blir utstøtt fra arbeidslivet lenge før de selv ønsker det. De sier at de kunne stått i 20 pst. jobb lenge, men de får ikke lov. Det er ikke aksept for det. Hvis dette er moraliserende, da beklager jeg, det forstår ikke jeg.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [12:30:01]: Fremskrittspartiet har i et par debatter i dag følt seg misforstått. Men Fremskrittspartiet må leve med at de blir vurdert i forhold til hva de faktisk foreslår. Og Fremskrittspartiet foreslår:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å innføre en plikt for alle trygde- og stønadsmottagere til å delta i arbeidslivet med den restarbeidsevne som er til stede, basert på uføregarden.»

Det er forslaget. Det er da ikke et spørsmål om å gi uførepensjonister en rettighet, det er rett og slett en plikt som overhodet ikke er definert i forhold til den tilrettelegging og det ansvar arbeidsliv og samfunn for øvrig har. Fremskrittspartiet må rett og slett lære seg at nå tar vi dem på alvor.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 1987)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går nå til votering i sakene nr. 1–3.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten har Kenneth Svendsen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av alle de norske velferdsordningene som arbeidstakere og deres familiemedlemmer/pårørende fra EØS-land er, eller kan bli, omfattet av som en konsekvens av arbeid/opphold i Norge i kortere og lengre perioder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, på bakgrunn av gjennomgangen av velferdsordningene, legge fram sak for Stortinget med vurderinger av behov og omfang, relatert til situasjonen for arbeidstakere fra EØS-land, samt forslag til rimelige avgrensninger der avtale- og regelverk gjør dette mulig.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.40.21)

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 9 (2005-2006) – overgangsordningane for arbeidstakarar frå dei nye EØS-landa mv. – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Sonja Irene Sjøli satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i regelverket for pleiepenger som:

1. Sikrer at folketrygdlovens uttrykk «svært alvorlig sykdom eller skade» defineres likt ved sykehus over hele landet. Det bør også vurderes om dagens sykdomsdefinisjon er for streng.
2. Sikrer reell mulighet for tilståelse av pleiepenger til begge foreldre etter folketrygdloven § 9-11, også når barnet er innlagt i sykehus.
3. Sikrer reell mulighet til graderte pleiepenger for begge foreldre.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 69 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.42.22)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:20 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Sonja Sjøli, Inge Lønning og Martin Engeset om endringer i regelverket for pleiepenger for å sikre like rettigheter for begge foreldre ved omsorg for for tidlig fødte og syke barn – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari Kjønnaas Kjos på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Kari Kjønnaas Kjos på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme de nødvendige forslag for å innføre en plikt for alle trygde- og stønadsmottagere til å delta i arbeidslivet med den restarbeidsevne som er til stede, basert på uføregraden.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 79 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.43.31)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en gjennomgang av ordningen med uføretrygd som lønnskudd i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2006, med sikte på å gjøre ordningen landsdekkende. Herunder må det vurderes om prinsippene kan videreføres også i en ordning for personer som har fått innvilget uføretrygd eller tidsbegrenset uførestø-

nad etter reglene som ble innført fra og med 1. januar 2004.»

Det vil bli votert alternativt mellom dette forslaget og innstillingen fra komiteen.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 8:40 (2005-2006) – forslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg og Martin Engeset om utvidelse av ordningen med uføretrygd som lønnskudd – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble innstillingen bifalt med 67 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.44.22)

S a k n r . 4

Referat

1. (214) Forslag fra stortingsrepresentantene Martin Engeset og Erna Solberg om innføring av «Green Card»-ordning for arbeidssøkere med behov for særskilt tilrettelegging av arbeidsplassen (Dokument nr. 8:78 (2005-2006))

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

2. (215) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Per Ove Width og Christian Tybring-Gjedde om utarbeidelse av en ny næringspolitisk strategi for norsk deltakelse i internasjonale forsknings- og utviklingsprosjekter innenfor forsvarsmateriellsektoren (Dokument nr. 8:79 (2005-2006))

Enst.: Sendes forsvarskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for næringskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37 a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.45.